

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
Jeruzalémská 1283/9, 110 00 Praha 1

Pracovní úrazovost v České republice v roce 2015

	OBSAH	strana
1	ÚVOD	3
2	VÝVOJ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČR	4
2.1	Hodnoty ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR v roce 2015	4
2.2	Hodnoty ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2015	4
2.3	Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR	5
2.4	Vývoj ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR	7
3	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V KRAJÍCH	9
3.1	Pracovní úrazovost v roce 2015 v krajích	10
3.2	Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2015 v krajích	10
3.3	Vývoj pracovní úrazovosti v krajích	12
3.4	Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v krajích	12
4	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V ODVĚTVÍCH	17
4.1	Pracovní úrazovost v roce 2015 v odvětvích	17
4.2	Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2015 v odvětvích	18
4.3	Vývoj pracovní úrazovosti v odvětvích	19
4.4	Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v odvětvích	21
5	ZDROJE PRACOVNÍCH ÚRAZŮ V ROCE 2015	23
5.1	Zdroje pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny v r. 2015	23
5.2	Zdroje smrtelných pracovních úrazů v roce 2015	24
5.3	Nejčastější skupiny zdrojů úrazu podle závažnosti v letech 2006–2015	25
5.4	Podíl zdrojů úrazu na závažnosti pracovních úrazů v letech 2006–2015	25
5.5	Vývoj zdrojů úrazu u pracovních úrazů v letech 2006–2015	27
6	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST ŽEN A MLADISTVÝCH	29
7	PŘÍČINY PRACOVNÍCH ÚRAZŮ	35
8	ZRANĚNÍ ZAMĚSTNANCI, MÍSTO A ČINNOST.....	37
8.1	Zranění zaměstnanci	37
8.2	Místo a činnost při pracovním úrazu	38
9	PŘEHLED UKAZATELŮ.....	39
9.1	Absolutní ukazatele.....	39
9.2	Relativní ukazatele.....	39
	Zdroje dat.....	41
	Tabulková část	

1 ÚVOD

V roce 2015 došlo k nárůstu počtu i četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností proti roku 2014. Pracovní úrazy bez pracovní neschopnosti a smrtelné pracovní úrazy nebyly již od roku 2012 statisticky sledovány (NemÚr – ČSÚ). V letech 2006–2015 došlo u pojištěných mužů ke snížení počtu o 4 % zatímco u žen naopak ke zvýšení o 5 %. Pojištěné osoby v roce 2015 byly tak již evidovány v poměru ženy 48,9 % - muži 51,1 %.

Pracovní úrazovost se v České republice v roce 2015 vyznačovala nárůstem všech ukazatelů pracovní úrazovosti.

V roce 2015 bylo vykázáno 132 smrtelných pracovních úrazů, což je o 16 případů více než v roce 2014. Četnost smrtelných pracovních úrazů na 10 000 pojištěnců tím meziročně vzrostla.

K největšímu procentnímu nárůstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností došlo v odvětví Vzdělávání (P.) o 8,2 % a Zdravotní a sociální péče (Q.) o 7,4 %. K největšímu poklesu počtu případů došlo v Těžbě a dobývání (B.) a to o 16,2 % a Výroba a rozvod elektrické aj. energie (D.) o 15,6 %. Počet smrtelných pracovních úrazů stoupl zejména ve skupině zdrojů úrazu „Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly“ a „Nebezpečné látky“.

Absolutní počet pracovních úrazů s následnou pracovní neschopností stoupl proti roku 2014 o 2,8 %. Počet pojištěnců také meziročně stoupl a to o 1,0 %. To se promítlo do četnosti těchto pracovních úrazů nárůstem tohoto ukazatele o 2,0 %. Zvýšil se i počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (o 5,0 %) a tím i průměrný denní stav práce neschopných (o 5,0 %). Průměrné procento pracovní neschopnosti se mírně zvýšilo (o 4,0 %).

Průměrná doba trvání jednoho případu dosáhla v roce 2009 již 55,2 kalendářních dnů na jeden případ. V roce 2010 zaznamenal tento ukazatel pokles o 5,5 %, v roce 2011 opět narostl o 5,6 % a v roce 2012 stagnoval. V roce 2013 dosáhl maximální hodnoty 55,7 kalendářního dne a v roce 2014 poklesl na hodnotu 54,3 kalendářního dne a v roce 2015 se opět přiblížil maximální hodnotě (55,4).

Nejčastějším zdrojem pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla v roce 2015 skupina „Materiály, břemena, výrobky, strojní součásti“ (32 %). U závažných pracovních úrazů to byla skupina „Budovy, konstrukce, povrchy“ (34 %) a u smrtelných pracovních úrazů skupina „Pozemní vozidla“ (31 %). Obdobné rozložení zdrojů pracovních úrazů podle typu (závažnosti) úrazu bylo evidováno i v letech minulých, malé rozdíly byly jen v procentním zastoupení.

Nejčastější příčinou u všech typů pracovních úrazů v roce 2015 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. Tato příčina byla uvedena zaměstnavateli na záznamu o úrazu a proto zcela převládá a to i v letech minulých. U pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla uvedena v 81 % případů, u pracovních úrazů závažných pak činila 69 % a u pracovních úrazů smrtelných 48 %.

2 VÝVOJ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČR

2.1 Hodnoty ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR v roce 2015

Ukazatele pracovní úrazovosti se v roce 2015 vztahují ke 4,507 mil. nemocensky pojištěným osobám, které byly v rámci České republiky zahrnuty do statistického zjišťování pracovní neschopnosti.

V roce 2015 bylo v České republice nově hlášeno celkem 46 331 případů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, z toho 14 241 pracovních úrazů utrpěly ženy. Tyto úrazy měly souhrnně za následek 2,569 mil. kalendářních dnů pracovní neschopnosti. Proti předcházejícímu roku došlo v roce 2015 k nárůstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností (o 2,8 %). Došlo také k nárůstu absolutního počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (o 5,0 %). To způsobilo, že průměrná délka trvání jednoho případu stoupla o 2,1 %.

Celkově 45 621 pracovních úrazů bylo spojeno s následnou pracovní neschopností delší než 3 dny. Z tohoto počtu se jich 14 016 událo ženám.

Pokud se týče relativních ukazatelů pracovní úrazovosti, došlo v roce 2014 k mírnému nárůstu četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností na 100 pojištěnců z hodnoty 1,01 na hodnotu 1,03 (tj. o 2,0 %).

Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v roce 2015 se mírně zvýšilo (o 4,0 %) a to na hodnotu 0,156 %.

V roce 2015 stoupla průměrná délka trvání případu pracovní neschopnosti pro pracovní úraz z hodnoty 54,30 na hodnotu 55,44 kalendářních dnů, tj. o 2,1 %.

V důsledku pracovní neschopnosti pro pracovní úraz bylo denně v práci nepřítomno v průměru 7 038 osob, tj. o 335 osob více než v roce 2014.

2.2 Hodnoty ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2015

V roce 2015 bylo v systémech Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) a Českého báňského úřadu (ČBÚ) registrováno celkem 132 smrtelných pracovních úrazů, vykazovaných za Českou republiku. Z toho bylo orgány SÚIP a ČBÚ registrováno:

- 123 smrtelných pracovních úrazů v podnicích podléhajících kontrolní činnosti SÚIP (šestí oblastní inspektoráty práce – OIP) a
- 9 smrtelných pracovních úrazů v podnicích podléhajících dozoru systému ČBÚ (šestí obvodní báňské úřady).

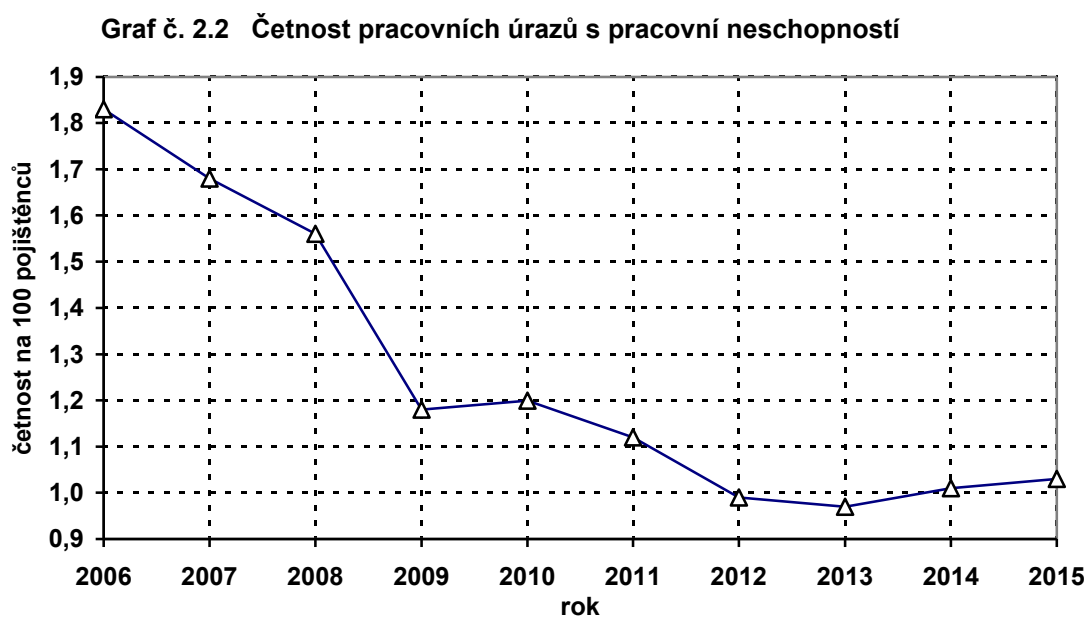
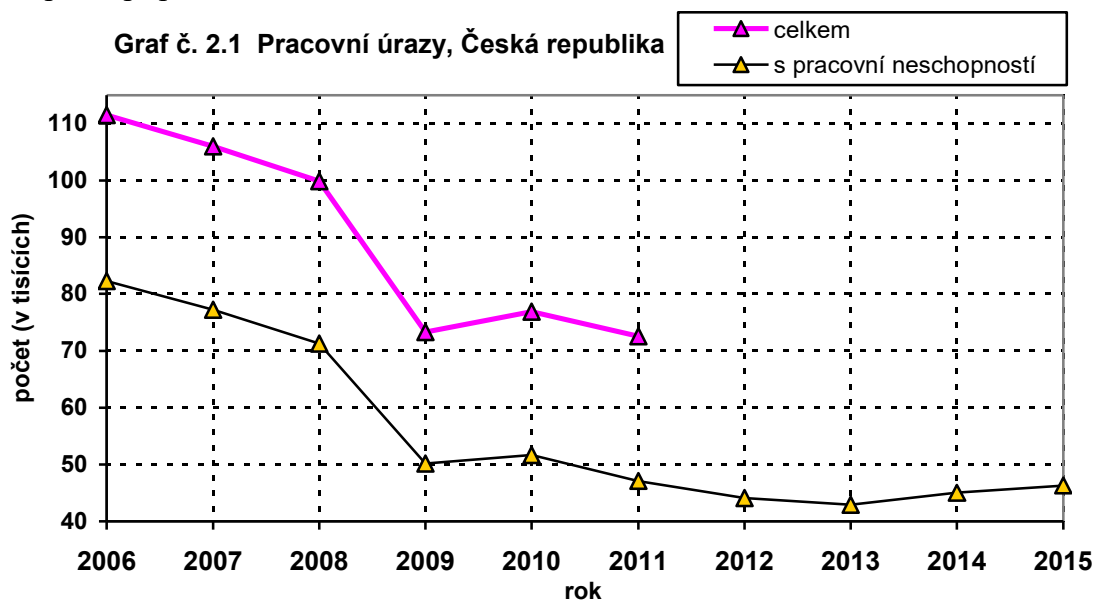
Počet smrtelných pracovních úrazů v roce 2015 vzrostl proti roku 2014 o 16 případů. Hodnota četnosti případů tím také vzrostla z hodnoty 0,26 na 0,29. Je třeba ale přihlídnout k tomu, že Český statistický úřad již od roku 2012 neprováděl statistické zjišťování NemÚr a tato změna se mohla do hodnot ukazatelů promítnout.

Podíl smrtelných pracovních úrazů na celkovém počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností vzrostl z hodnoty 0,26 na 0,28 %.

2.3 Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR

Vývoj počtu pracovních úrazů, ke kterým došlo v České republice v roce 2015, je dokumentován vývojem počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. V letech 2001 až 2011 se v rámci statistického zjišťování pracovní neschopnosti rovněž sledoval počet pracovních úrazů, u kterých pracovní neschopnost nevznikla. To umožňovalo stanovit celkový počet pracovních úrazů, tj. počet pracovních úrazů s pracovní neschopností i bez pracovní neschopnosti (graf č. 2.1 a tabulka č. 2.3).

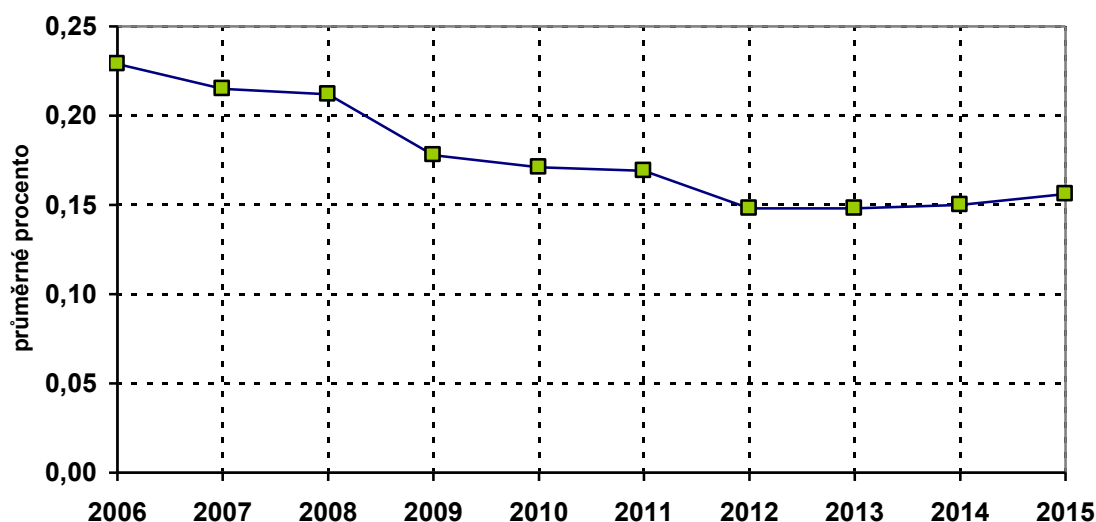
V roce 2007 byl zaznamenán pokles počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností o 6,2 % a pokračoval nárůst počtu pojištěnců, což vedlo k výraznému snížení četnosti a to o 8,2 % (graf č. 2.2). Stejný trend pokračoval i v roce 2008, počet případů klesl o 7,7 % a v roce 2009 dokonce až o 29,6 %. V roce 2010 došlo k mírnému nárůstu těchto ukazatelů. Dále pak v roce 2011 došlo k poklesu počtu případů (o 8,8 %) i četnosti (o 6,7 %). Tento trend pokračoval i v roce 2012, kdy počet případů klesl o 6,4 % a četnost o 11,6 %. V roce 2013 počet případů klesl již jen o 2,7 % a četnost o 2,0 %. V dalších letech došlo k nárůstu hodnot těchto ukazatelů. V roce 2014 stoupl počet případů o 5,0 % a četnost o 4,1 % a v roce 2015 došlo k nárůstu počtu případů o 2,8 % a četnosti o 2,0 %.

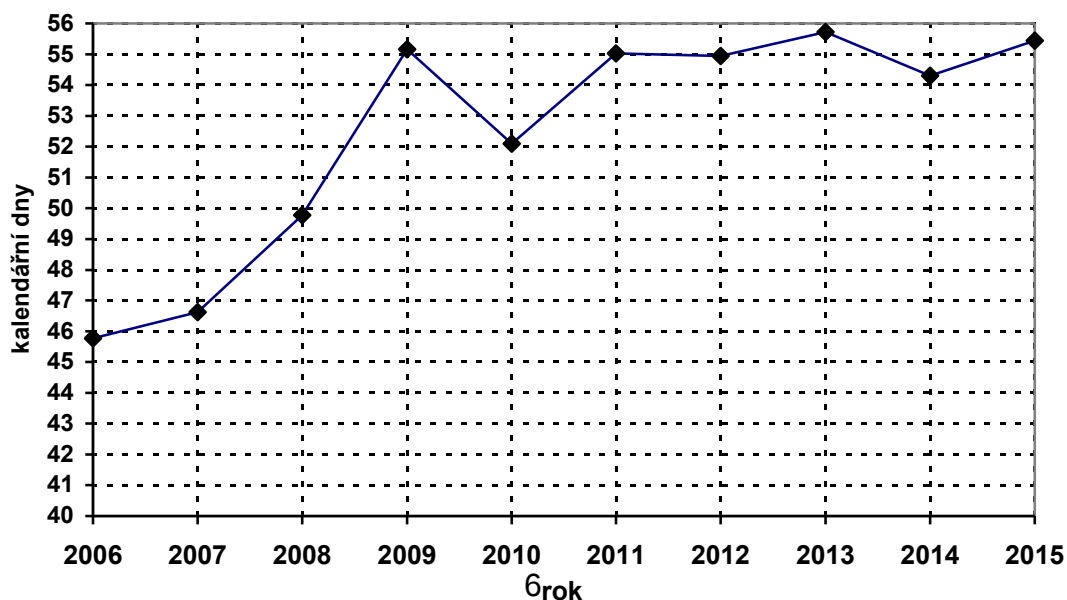
S poklesem počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v letech 2007–2009 došlo i k poklesu počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, což se projevilo poklesem průměrného procenta pracovní neschopnosti (graf č. 2.3) a současně pokračoval vzrůst průměrné doby pracovní neschopnosti na jeden případ (graf č. 2.4). Nárůst průměrné doby pracovní neschopnosti nebyl způsoben nárůstem závažnosti pracovních úrazů. V letech 2010 až 2013 pokračoval pokles počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy. Pokles průměrného procenta pracovní neschopnosti pokračoval jen do roku 2012. Od roku 2014 oba tyto ukazatele zaznamenaly nárůst. Průměrná doba trvání jednoho případu v roce 2010 klesla, v letech 2011 a 2012 vzrostla téměř na hodnotu roku 2009 a v roce 2013 dosáhla maxima. V roce 2014 klesla na hodnotu 54,3 kalendářního dne a v roce 2015 tato hodnota stoupla téměř na hodnotu maxima.

Obdobný trend nárůstu průměrné doby trvání pracovní neschopnosti provázal v České republice i vývoj pracovní neschopnosti v důsledku nemocí a mimopracovních úrazů. Zatímco počet nových případů pracovní neschopnosti v důsledku všech úrazů a nemocí od roku 2006 postupně klesl o 42,2 %, průměrná doba pracovní neschopnosti na jeden případ vzrostla ve všech oblastech souhrnně o 7,5 dne na hodnotu 42,7 dne. Pracovní úrazy přitom zaznamenaly v posledních deseti letech nárůst tohoto ukazatele o 9,7 dne (o 21,1 %) na průměrnou hodnotu 55,4 dne. Příčinou tohoto obecného trendu nebyl vzrůst pracovních rizik nebo zhoršování zdravotního stavu obyvatelstva, ale především organizace zdravotní péče a dostatečně nemotivující nemocenské pojištění.

Graf č. 2.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz

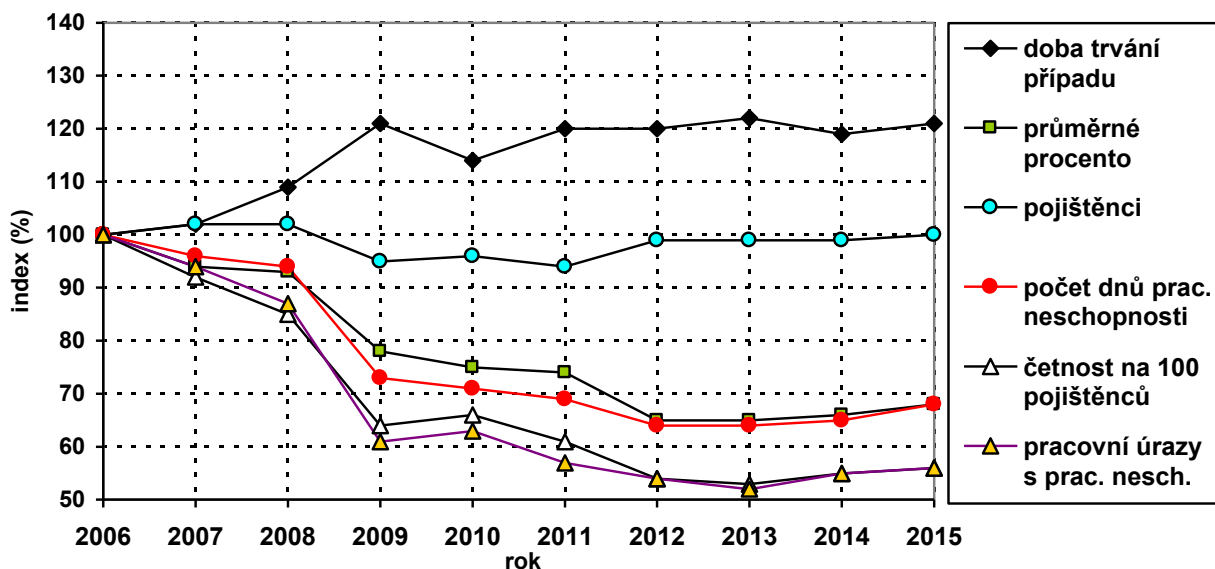

Graf č. 2.4 Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz

V grafu č. 2.5 je znázorněn vývoj hodnot jednotlivých ukazatelů pracovní úrazovosti bazickými indexy. Z grafu je patrné, že průměrná doba trvání jednoho případu dosáhla svého maxima v roce 2013. Od roku 2006 do roku 2013 tato hodnota vzrostla o 22 %. V roce 2014 došlo k poklesu tohoto ukazatele. Počet pojištěnců v roce 2015 byl obdobný jako v roce 2006. Ostatní ukazatele klesaly. Četnost a počet případů klesly od roku 2006 shodně o 44 %.

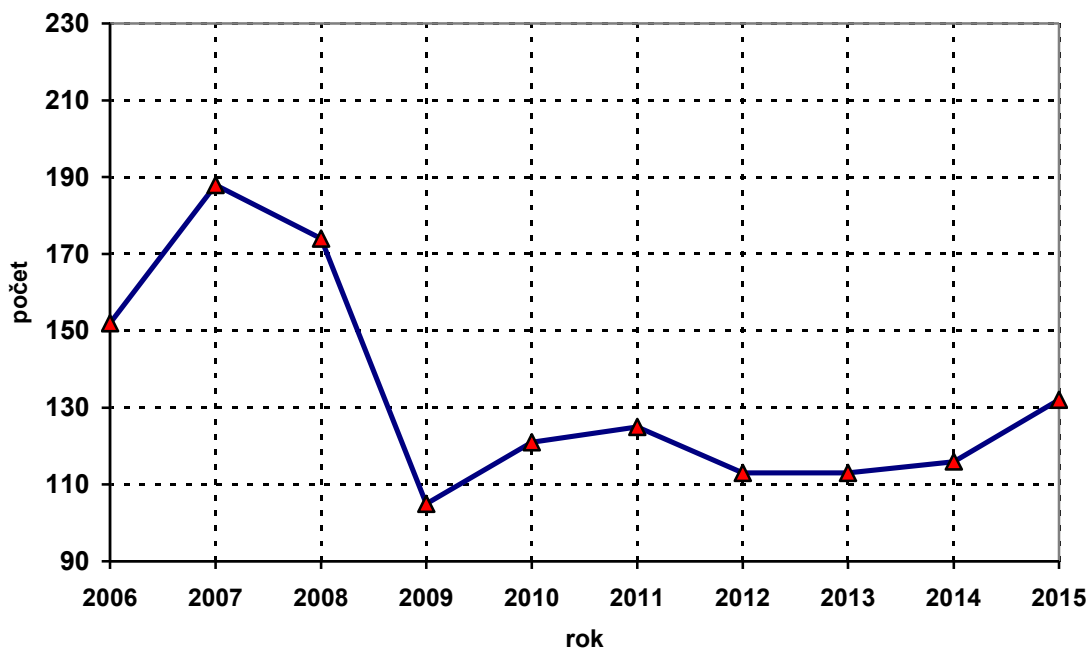
Graf č. 2.5 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s pracovní neschopností

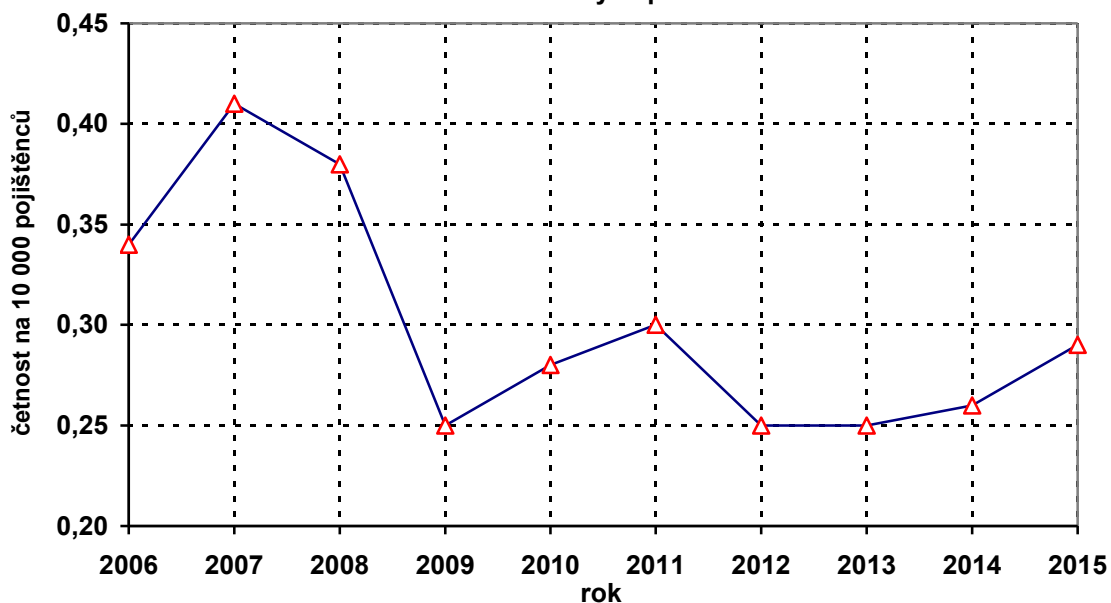
2.4 Vývoj ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR

Pokles absolutního počtu i četnosti smrtelných pracovních úrazů (graf č. 2.6 a 2.7) se po letech 2008 a 2009 zastavil a v letech 2010 a 2011 došlo k nárůstu těchto ukazatelů. V roce 2012 došlo opět k poklesu a v roce 2013 byly zaznamenány shodné hodnoty s rokem 2012. V roce 2014 byl zaznamenán mírný nárůst obou ukazatelů (tabulka č. 2.4). V grafu č. 2.8 je vývoj hodnot jednotlivých ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti vyjádřen bazickými indexy. Počet smrtelných pracovních úrazů klesl od roku 2005 o 13 % a četnosti o 15 %. V grafu č. 2.9 je dokumentován obdobný trend vývoje četností pracovních úrazů s pracovní neschopností a smrtelných pracovních úrazů.

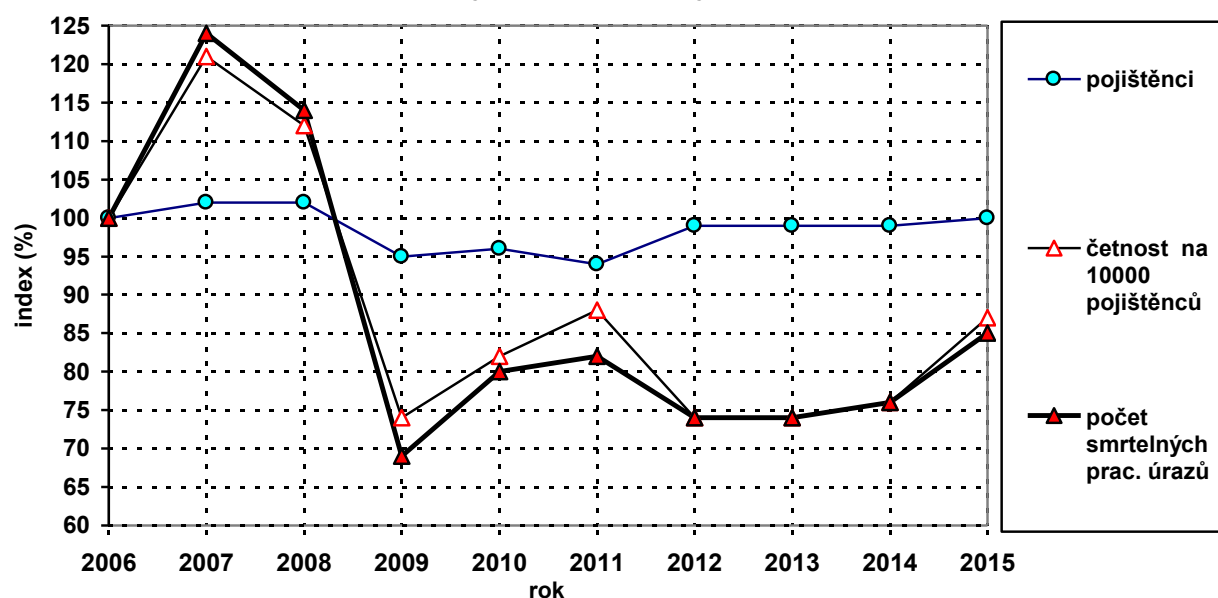
Graf č. 2.6 Smrtelné pracovní úrazy v ČR

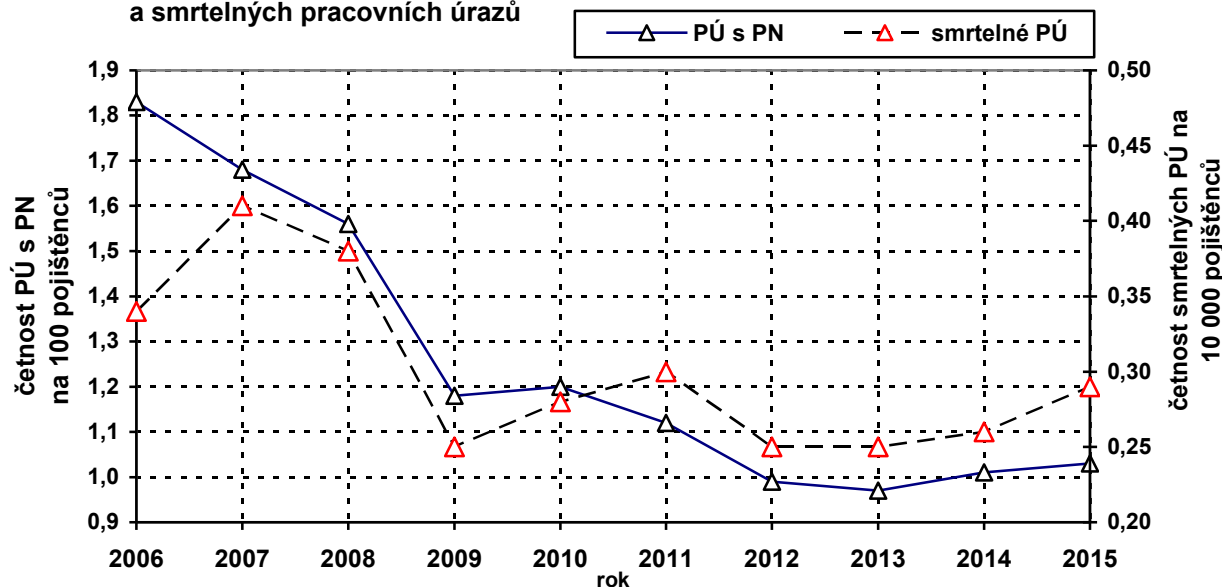
Graf č. 2.7 Četnost smrtelných pracovních úrazů

Graf č. 2.8 Bázické indexy ukazatelů smrtelných pracovních úrazů

Graf č. 2.9 Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností (PÚ s PN) a smrtelných pracovních úrazů

3 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V KRAJÍCH

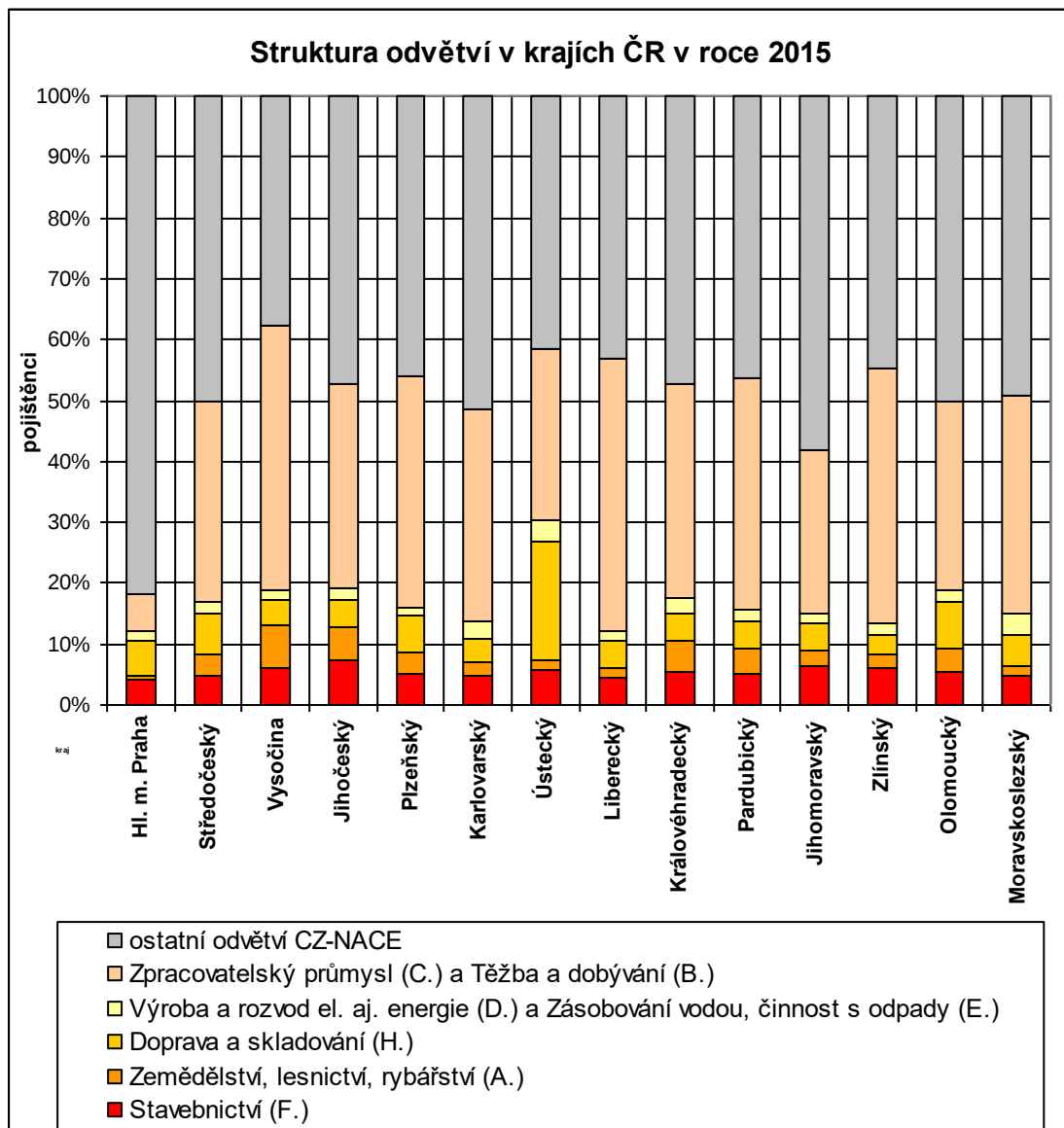
Na počet pracovních úrazů v krajích mají vliv především následující faktory:

- Počet pojištěnců v jednotlivých krajích

Rozložení počtu pojištěnců podle krajů je znázorněno v grafu č. 3.3 (tabulka č. 3.1). Na jeden kraj připadalo v roce 2015 průměrně cca 322 tis. pojištěnců z celkového počtu za ČR. Ve čtyřech krajích bylo vykázáno víc pojištěnců než tato průměrná hodnota, v deseti krajích bylo vykázáno méně pojištěnců než průměrná hodnota. Nejvíce pojištěnců vykázalo Hlavní město Praha (třiapůl násobek průměru), nejméně Karlovarský kraj (třetinu průměru). Tato skutečnost ovlivňuje hodnocení absolutního počtu pracovních úrazů.

- Struktura odvětví v jednotlivých krajích

Graf č. 3 znázorňuje strukturu odvětví v jednotlivých krajích vyjádřenou počtem pojištěnců. V krajích s větším podílem odvětví, která vykázala nadprůměrnou četnost pracovních úrazů, došlo k celkově většímu počtu pracovních úrazů a naopak. (Rizikovitost jednotlivých odvětví v rámci ČR je charakterizována grafem č. 4.3.2). Z tohoto pohledu se od průměru nejvíce odlišuje Hlavní město Praha, které vykázalo nejnižší podíl rizikových odvětví. Na druhé straně nejrizikovější strukturu odvětví měla Vysočina.

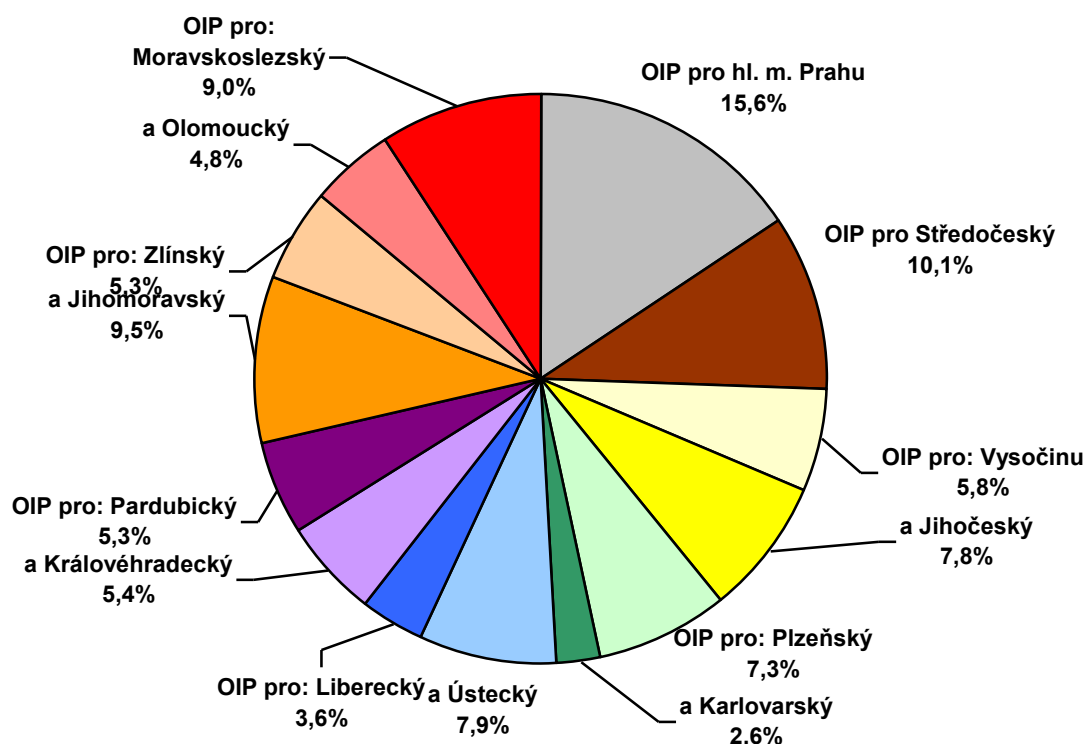
3.1 Pracovní úrazovost v roce 2015 v krajích

Rozložení počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v jednotlivých krajích je znázorněno v grafu č. 3.1 (tabulka č. 3.1). Z porovnání četností případů v jednotlivých krajích a v ČR vyplývá, že:

- výrazně **vyšší** četnost, než je **republikový průměr (1,03)** vykázaly kraje: Jihočeský (1,61), Plzeňský (1,55), Vysočina (1,55), Karlovarský (1,37), Královéhradecký (1,33), Ústecký (1,31),
- přibližně **stejně** hodnoty jako republikový průměr vykázaly kraje: Pardubický (1,26), Zlínský (1,13), Středočeský (1,12), Liberecký (1,11), Olomoucký (0,98) a
- **nižší** hodnoty tohoto ukazatele, než je republikový průměr vykázaly kraje: Jihomoravský (0,93), Moravskoslezský (0,91) a Hl. m. Praha (0,60), viz graf č. 3.3.2.

Pořadí krajů v žebříčku četností pracovních úrazů s pracovní neschopností zůstalo podobné s roky předchozími.

Graf č. 3.1 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v krajích ČR v roce 2015

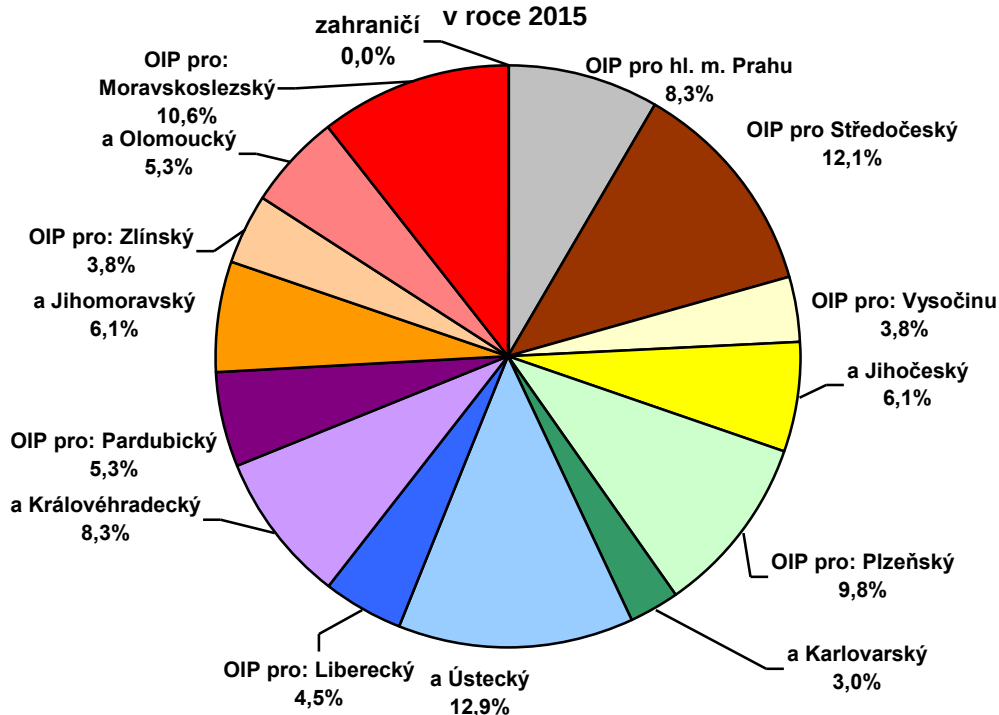
3.2 Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2015 v krajích

V následujícím grafu č. 3.2 je znázorněn podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v ČR v jednotlivých krajích v roce 2015 (tabulka č. 3.2).

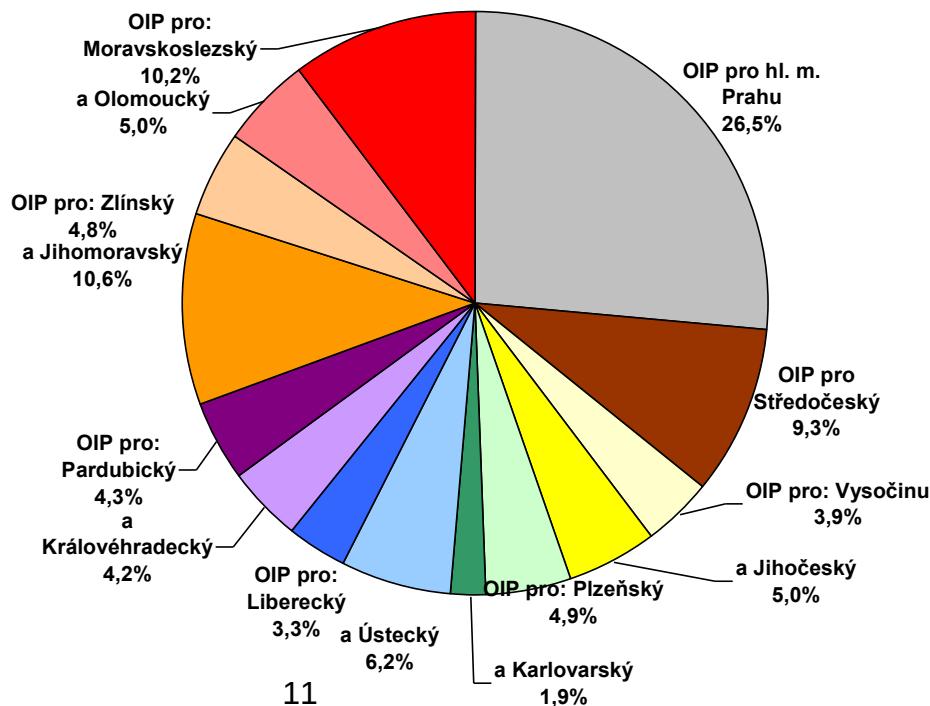
Z porovnání četností smrtelných pracovních úrazů v jednotlivých krajích a v ČR vyplývá, že:

- **vyšší** hodnoty tohoto ukazatele, než je **republikový průměr (0,29)** vykázaly kraje: Ústecký (0,61), Plzeňský (0,59), Královéhradecký (0,58), Karlovarský (0,46), Liberecký (0,40),
- **přibližně stejné** hodnoty jako republikový průměr vykázaly kraje: Středočeský (0,38), Pardubický (0,36), Jihočeský (0,36), Olomoucký (0,31), Moravskoslezský (0,30), Vysočina (0,29) a
- **nižší** hodnoty tohoto ukazatele, než je republikový průměr vykázaly kraje: Zlínský (0,23), Jihomoravský (0,17) a Hl. m. Praha (0,09), viz graf č. 3.4.2.

Graf č. 3.2 Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v krajích v roce 2015

Graf č. 3.3 Podíl počtu pojištěnců v krajích ČR v roce 2015

Porovnání pracovní úrazovosti se smrtelnou pracovní úrazovostí v krajích

V grafech č. 3.1, 3.2 a 3.3 jsou znázorněny podíly počtů pojištěnců, pracovních úrazů s pracovní neschopností a smrtelných pracovních úrazů v jednotlivých krajích ČR. Vzájemným porovnáním těchto grafů zjistíme pro každý kraj váhu smrtelné a celkové pracovní úrazovosti.

3.3 Vývoj pracovní úrazovosti v krajích

Z grafu č. 3.3.1 je patrné, že na růstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v ČR (o 2,8 %) se podílela většina krajů ČR, kromě tří. Největší nárůst byl zaznamenán v kraji Pardubickém (o 9,8 %). Pokles počtu případů byl zaznamenán největší v kraji Ústeckém, a to o 7,1 %.

Z grafu č. 3.3.2 je patrné, že i četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností obdobně vzrostla v souvislosti se vzrůstem absolutního počtu těchto pracovních úrazů ve většině krajů ČR. Největší nárůst četnosti byl zaznamenán v kraji Pardubickém (o 8,6 %) a největší pokles četnosti v kraji Ústeckém. Celkem došlo v ČR k nárůstu četnosti případů o 2,0 %.

Průměrné procento pracovní neschopnosti s meziročním porovnáním hodnot ukazatele je zaznamenáno v grafu č. 3.3.3. Největší pokles v posledním roce byl zaznamenán v kraji Libereckém (o 5,1 %) a pak v kraji Ústeckém (o 4,3 %). Největší nárůst byl evidován v kraji Pardubickém (o 10,6 %).

Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti v důsledku pracovních úrazů meziročně vzrostla ve většině krajů ČR. Největší nárůst byl zaznamenán v kraji Zlínském (o 2,5 kalendářního dne, tj. o 4,6 %). Celkem došlo v ČR k nárůstu hodnoty tohoto ukazatele o 2,1 %, viz graf č. 3.3.4.

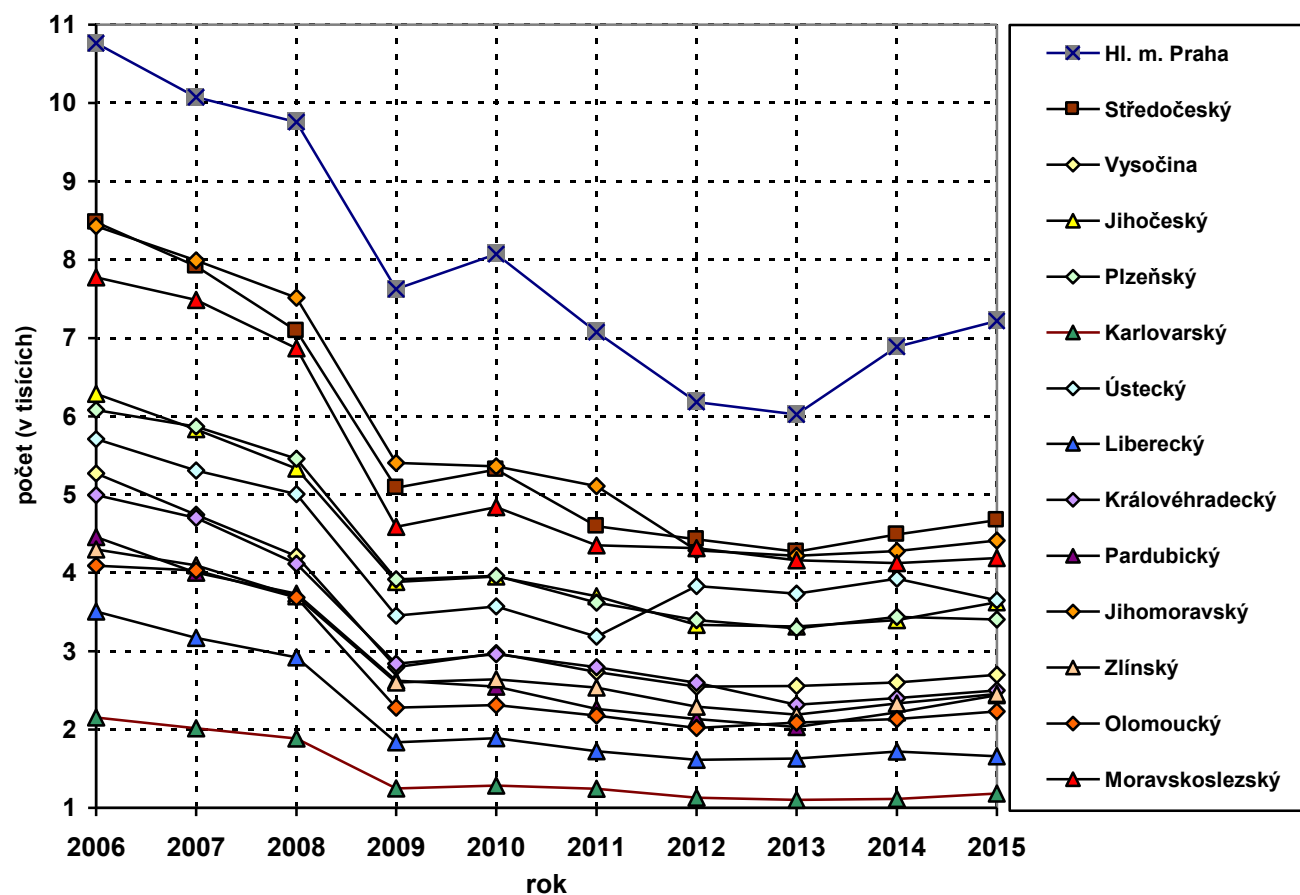
Grafy uvádějí hodnoty ukazatelů v letech 2006–2015, z toho hodnoty ukazatelů v letech 2011–2015 jsou uvedeny v tabulce č. 3.3.

3.4 Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v krajích

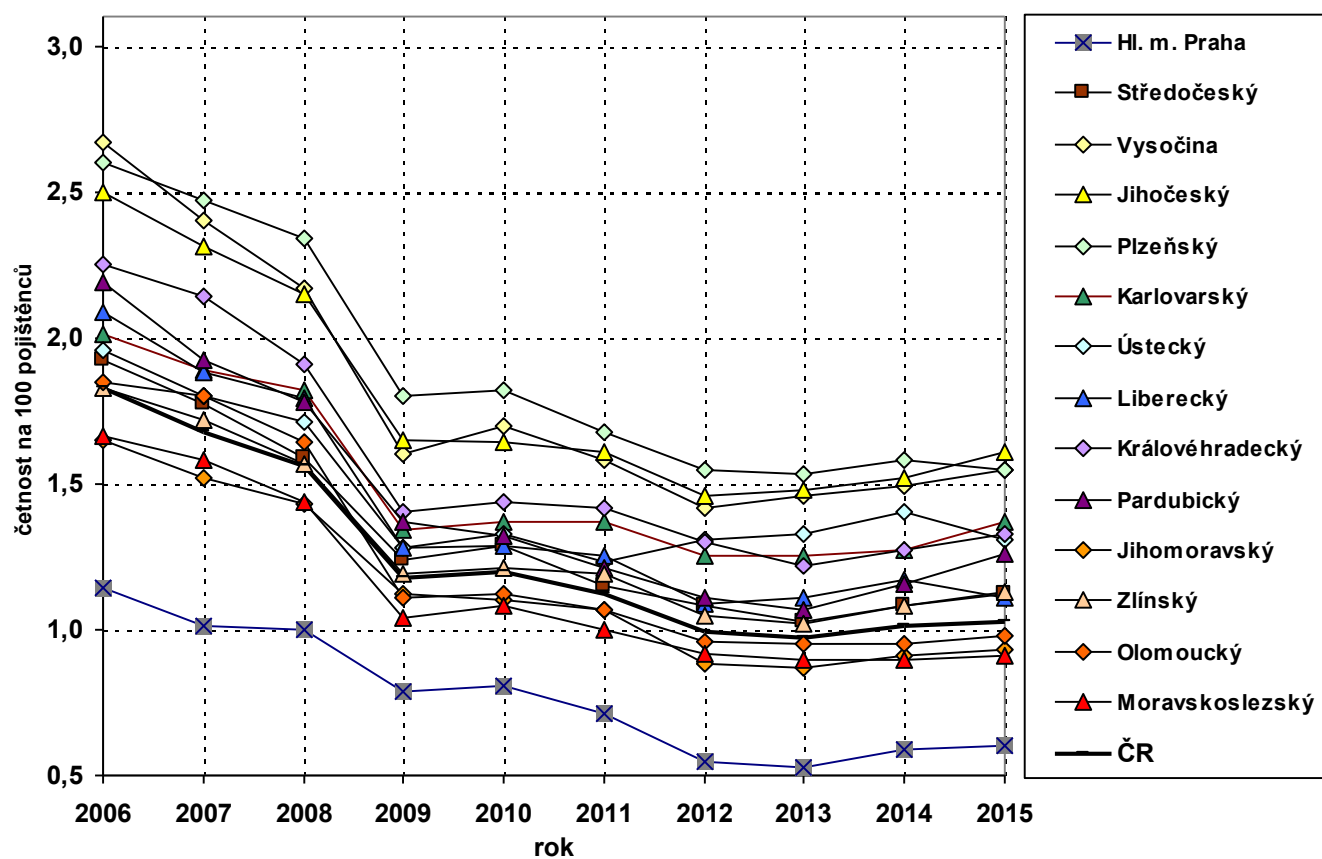
Z grafů č. 3.4.1 a 3.4.2 je patrné, že v 5 krajích došlo k poklesu počtu smrtelných pracovních úrazů a v ostatních krajích naopak k nárůstu počtu případů proti roku 2014. Výrazný pokles počtu případů byl zaznamenán v hlavním městě Praze. Výrazný nárůst počtu případů pak v kraji Středočeském, Plzeňském, Libereckém, Královéhradeckém a Olomouckém. Shodně se projevila i četnost případů ve všech krajích.

Grafy uvádějí hodnoty ukazatelů v letech 2006–2015, z toho hodnoty ukazatelů v letech 2011–2015 jsou uvedeny v tabulce č. 3.4

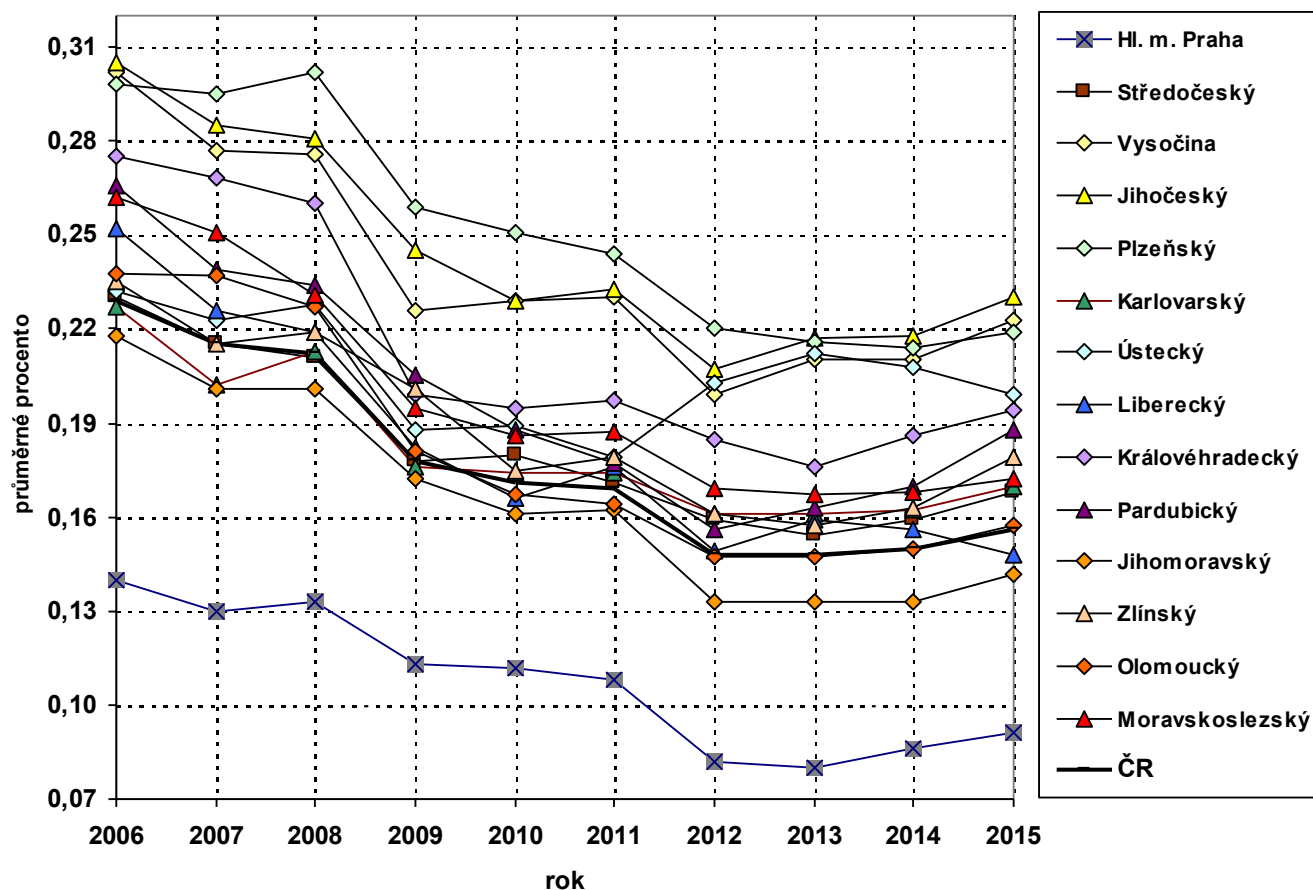
Graf č. 3.3.1 Pracovní úrazy s pracovní neschopností v krajích ČR

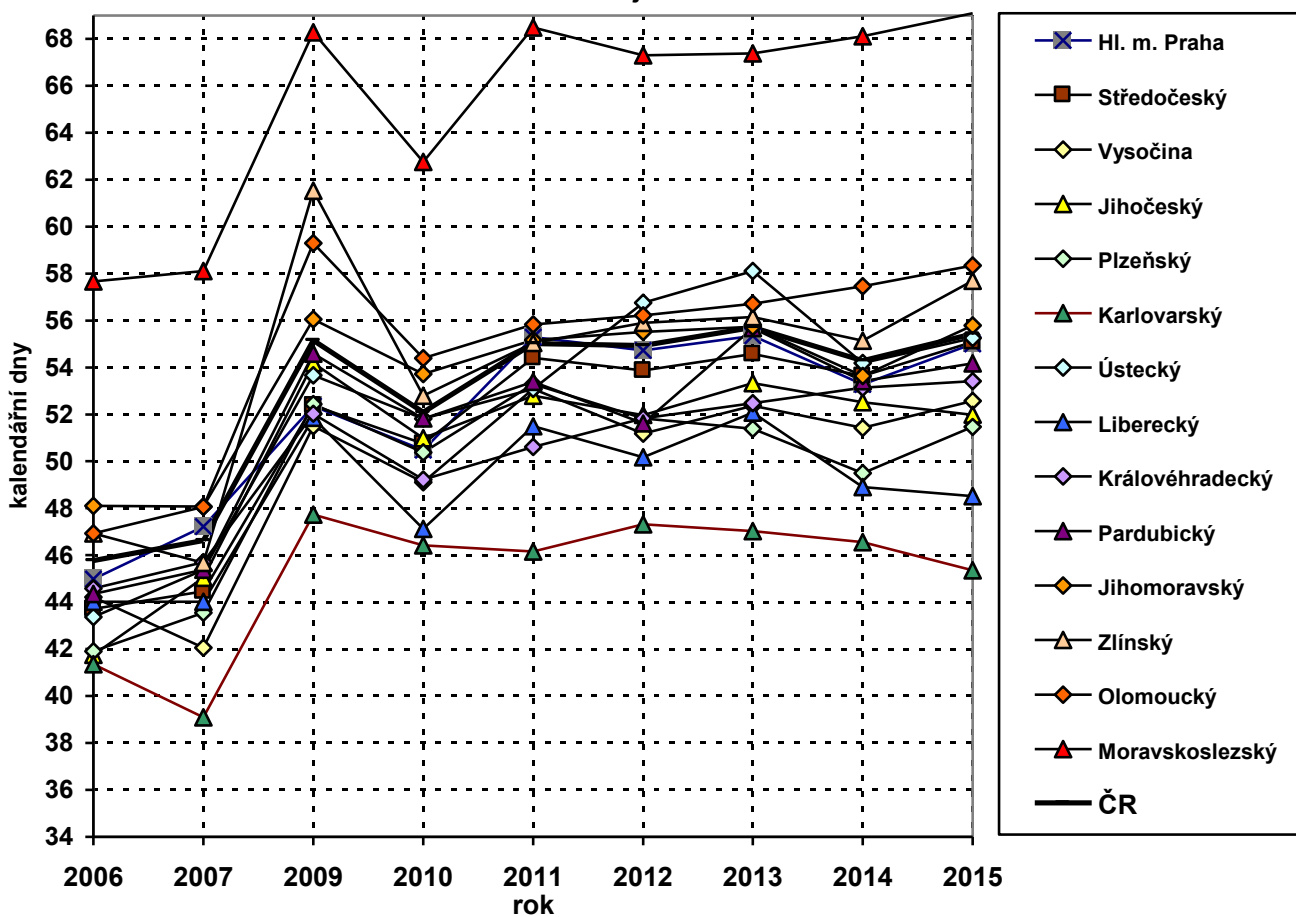
Graf č. 3.3.2 Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností v krajích ČR

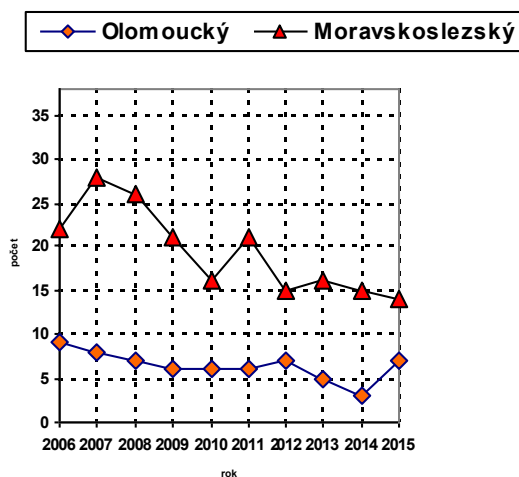
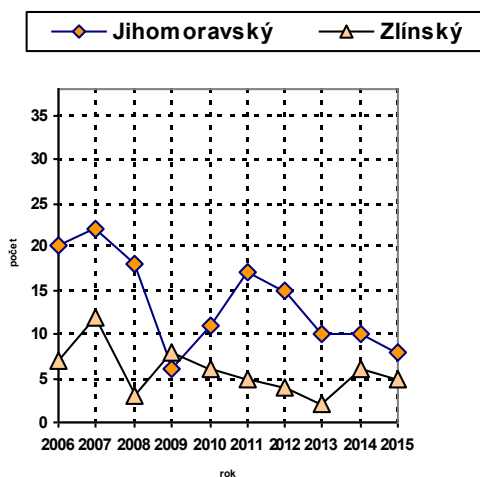
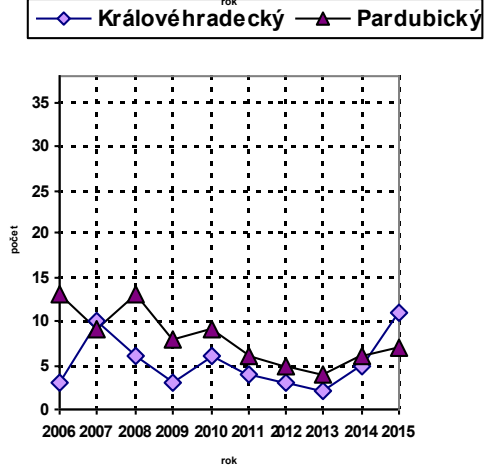
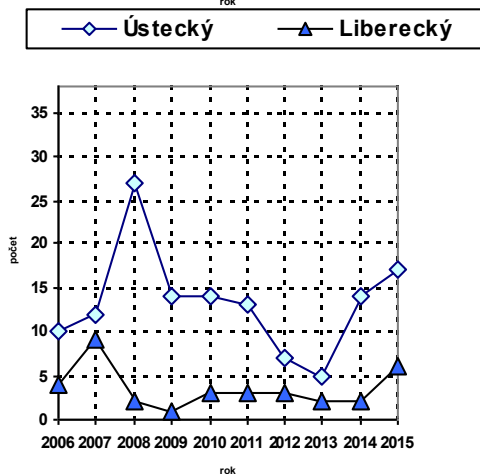
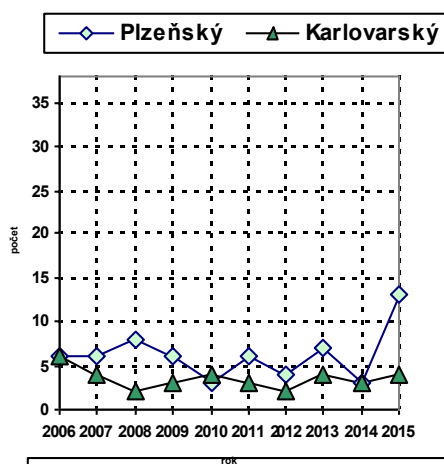
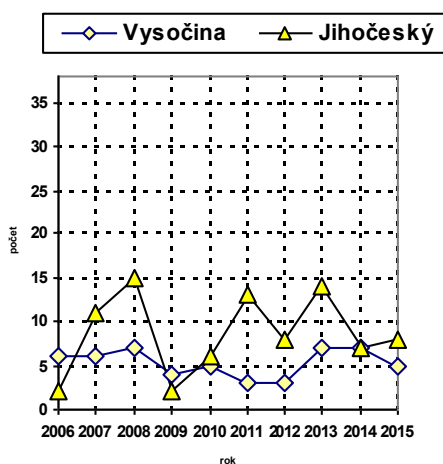
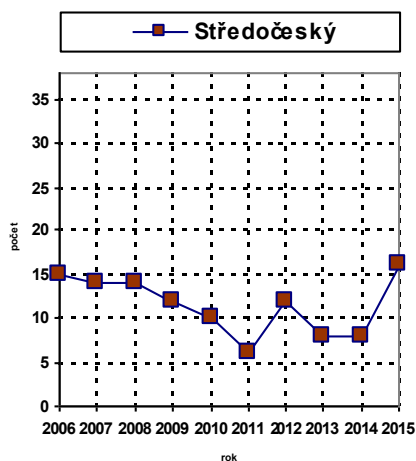
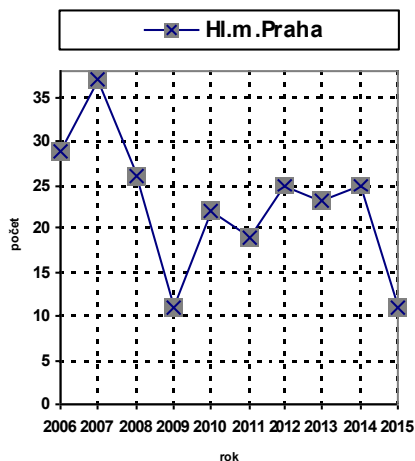
Graf č. 3.3.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz
v krajích ČR

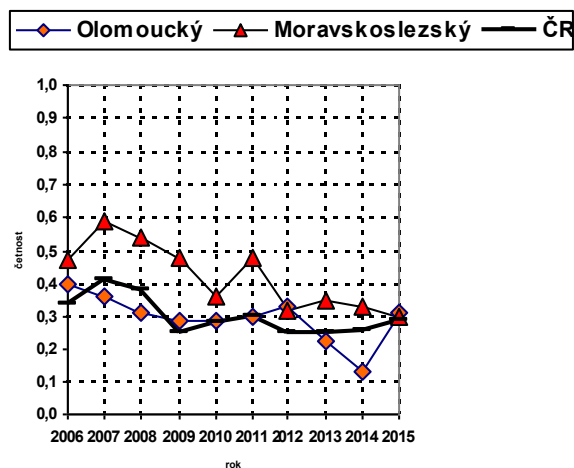
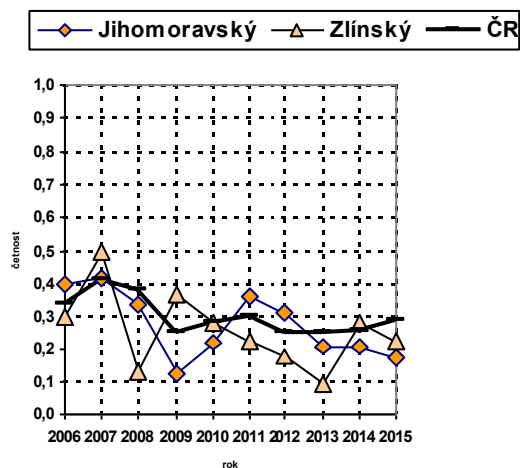
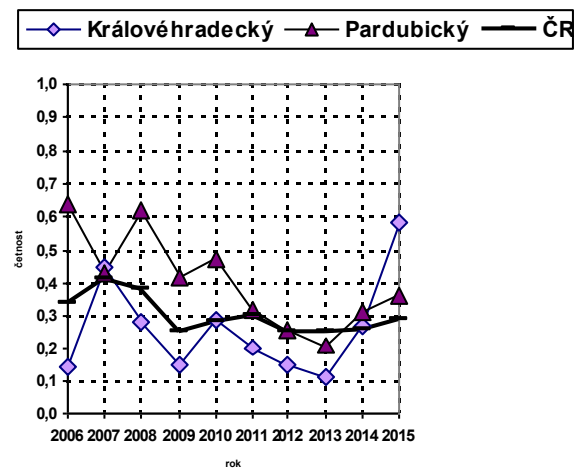
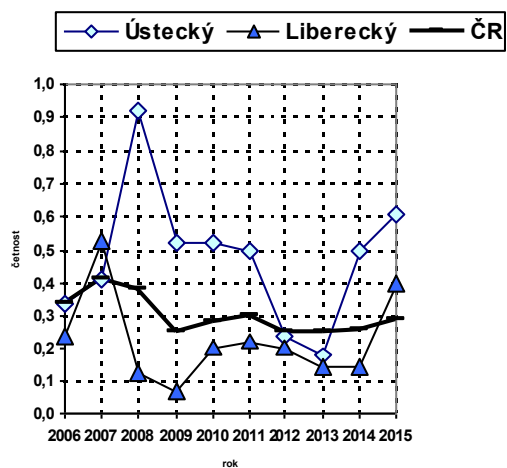
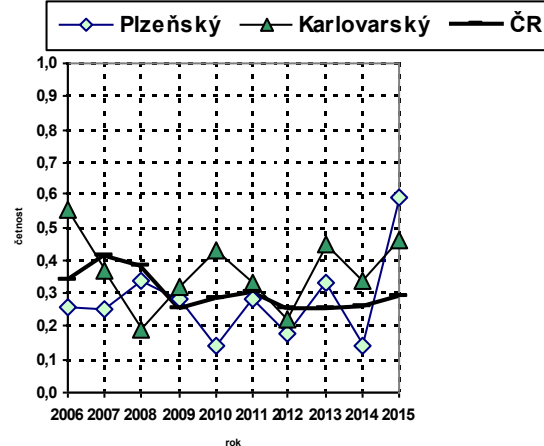
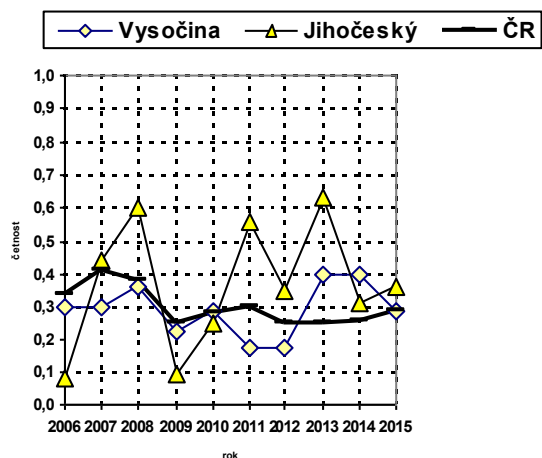
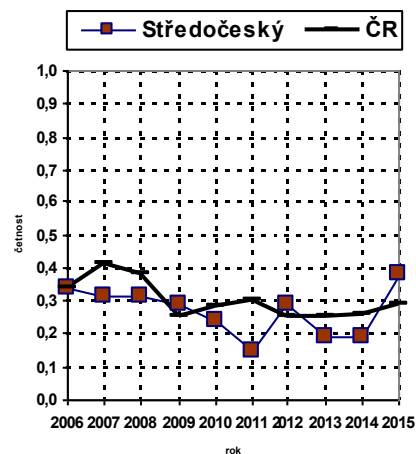
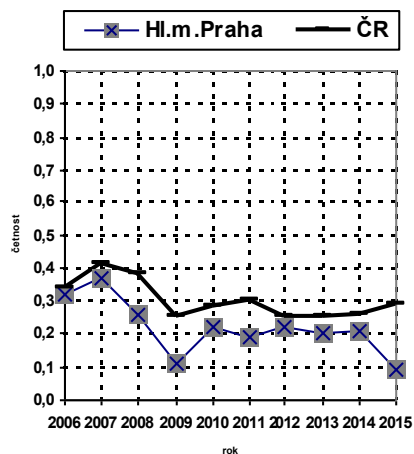
Graf č. 3.3.4 Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz
v krajích ČR

Grafy č. 3.4.1 Smrtelné pracovní úrazy v krajích v letech 2006 - 2015

Grafy č. 3.4.2 Četnost smrtelných pracovních úrazů v krajích v letech 2006 - 2015

4 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V ODVĚTVÍCH

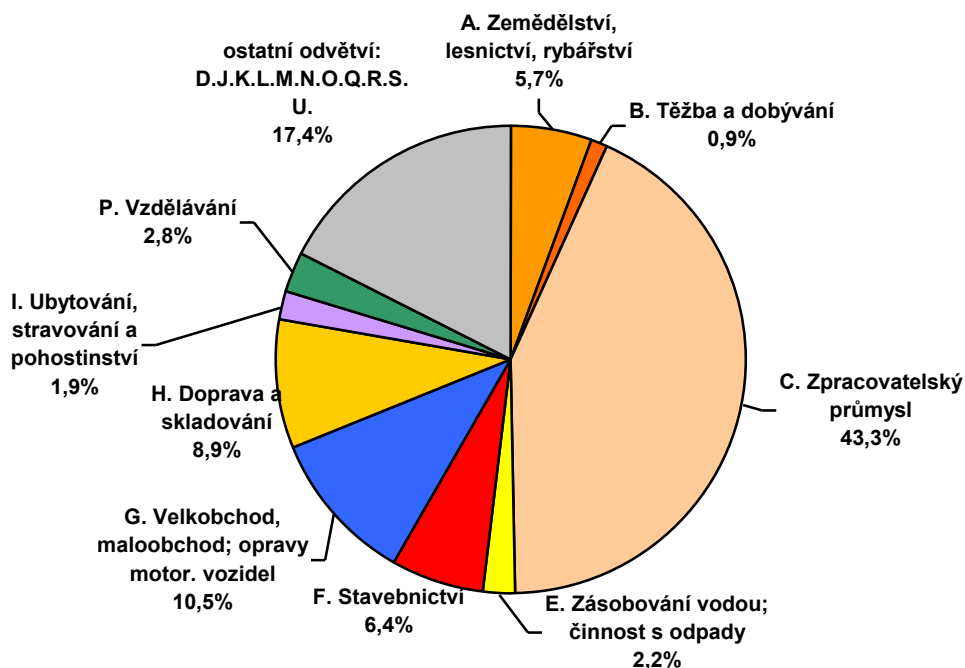
Ukazatele pracovní úrazovosti v roce 2015 jsou uspořádány podle převažující ekonomické činnosti a prezentovány podle Klasifikace ekonomických činností (dále jen CZ-NACE).

Poznámka: Pro větší přehlednost grafů byla některá odvětví sloučena do jediného (ostatní odvětví): Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klim. vzduchu (D.), Informační a komunikační činnosti (J.), Peněžnictví a pojišťovnictví (K.), Činnosti v oblasti nemovitostí (L.), Profesní, vědecké a technické činnosti (M.), Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení (O.), Administrativní a podpůrné činnosti (N.), Zdravotní a sociální péče (Q.), Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R.), Ostatní činnosti (S.), Činnosti exteritoriálních organizací (U.) a nezjištěno. Údaje jsou uvedeny v příslušných tabulkách.

4.1 Pracovní úrazovost v roce 2015 v odvětvích

V grafu č. 4.1 je uveden podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností, ke kterým došlo v jednotlivých odvětvích v roce 2015. Nejvíce těchto pracovních úrazů vzniklo ve **Zpracovatelském průmyslu (C.)**, a to **43,3 %**. Je ale nutno upozornit, že toto odvětví zahrnovalo 26,3 % pojištěnců (graf č. 4.3). Počty případů a pojištěnců jsou uvedeny v tabulce č. 4.1.2 a podrobně v tabulce č. 4.1.1. Tyto tabulky dále obsahují dny pracovní neschopnosti pro pracovní úraz, četnost, průměrné procento pracovní neschopnosti a průměrnou dobu trvání jednoho případu.

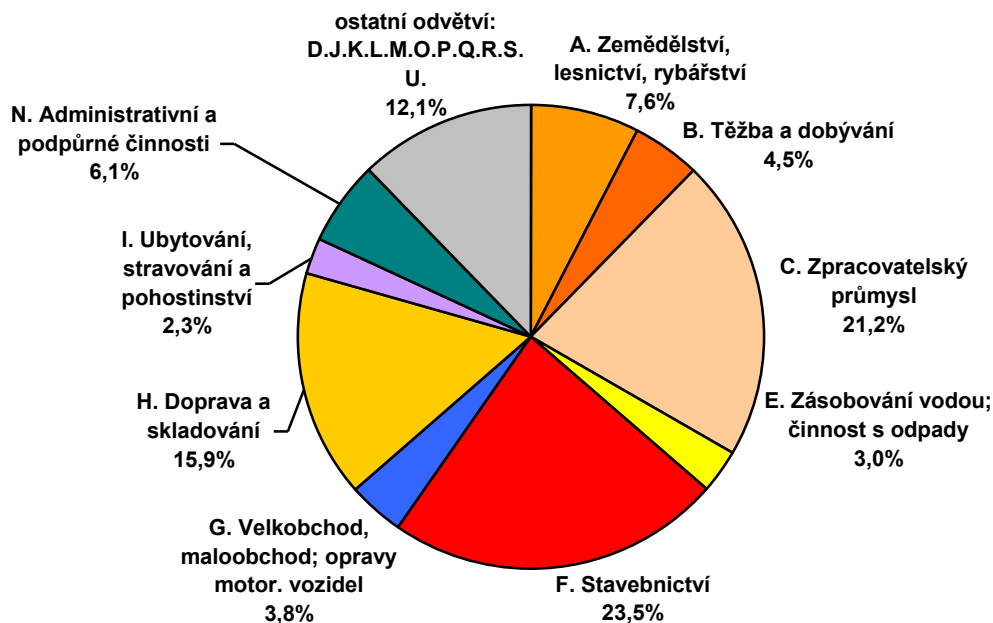
Graf č. 4.1 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v odvětvích (CZ-NACE) v roce 2015

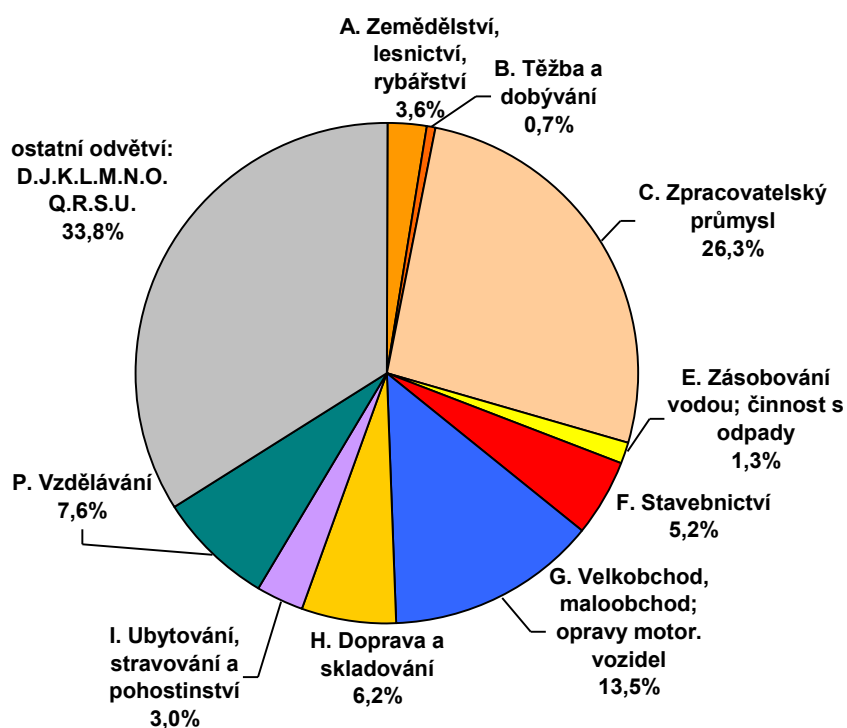
4.2 Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2015 v odvětvích

V grafu č. 4.2 je uveden podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v roce 2015 v odvětvích (tabulka č. 4.4.1). Nejvíce případů (31, tj. 23,5 %) vzniklo v roce 2015 ve Stavebnictví (F.), které mělo četnost více než čtyřikrát vyšší než ČR (1,32). Zpracovatelský průmysl (C.) měl četnost případů přibližně stejnou jako ČR. Nejvyšší četnost případů vykázalo odvětví Těžba a dobývání (B.) a to 1,97 případu na 10 000 pojištěnců.

Graf č. 4.2 Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v odvětvích (CZ-NACE) v roce 2015

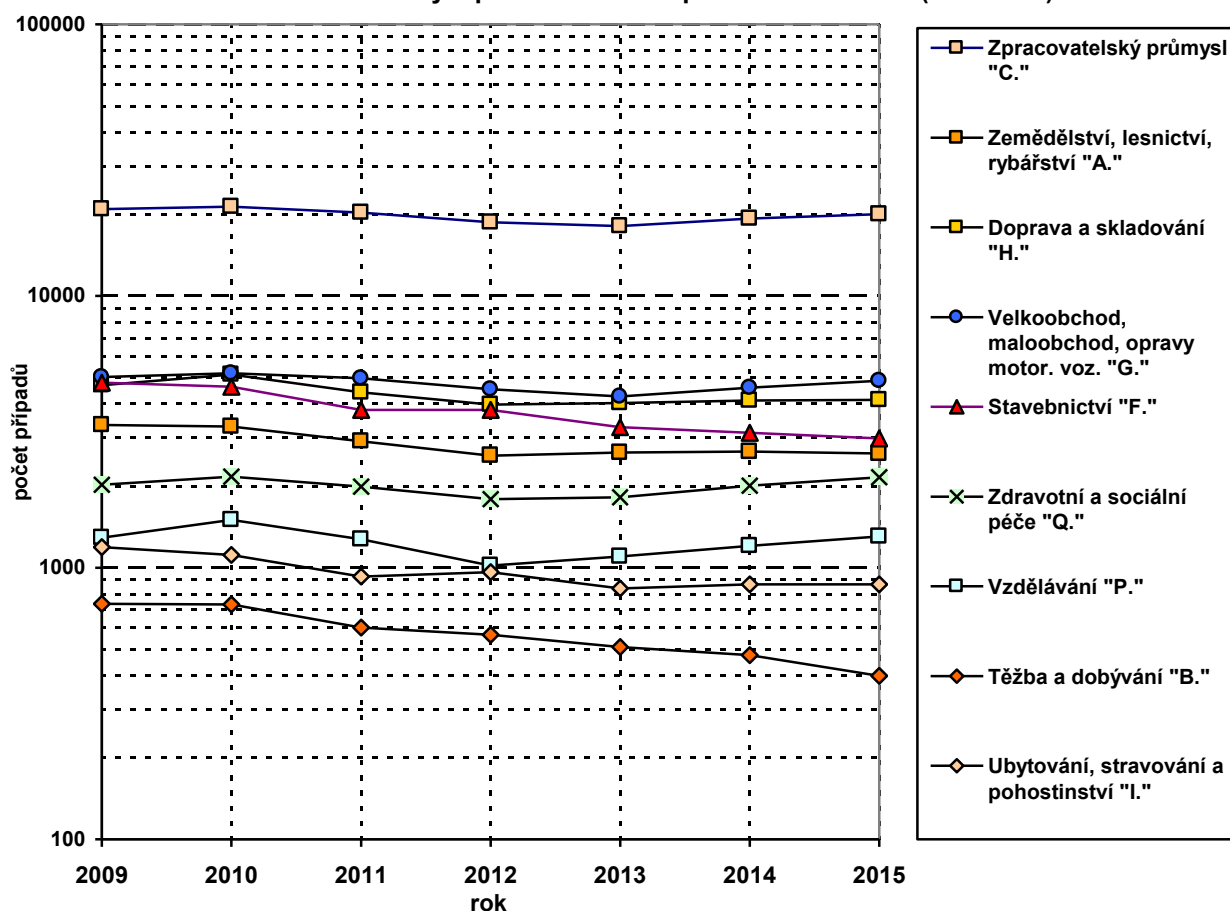

Graf č. 4.3 Podíl počtu pojištěnců v odvětvích (CZ-NACE) v roce 2015

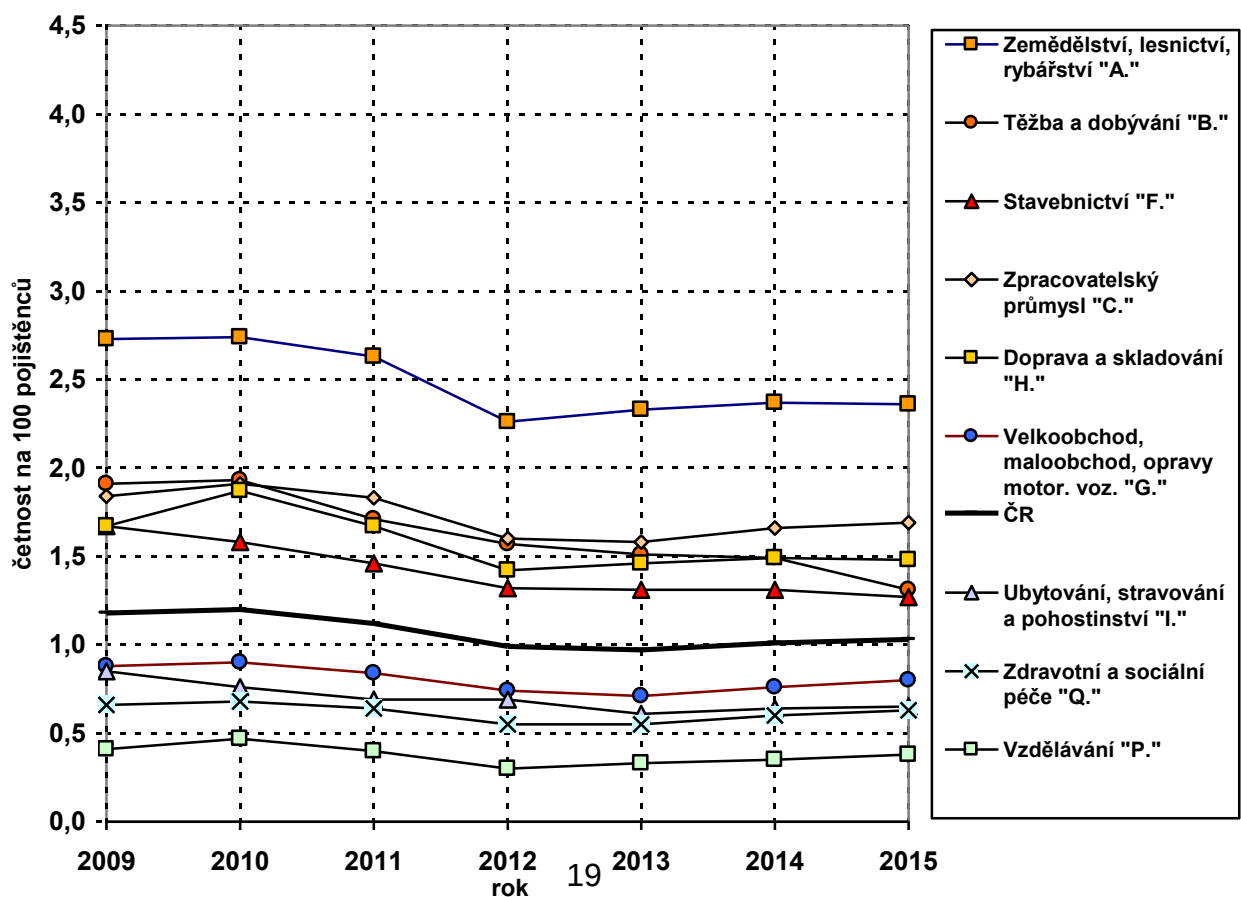

4.3 Vývoj pracovní úrazovosti v odvětvích

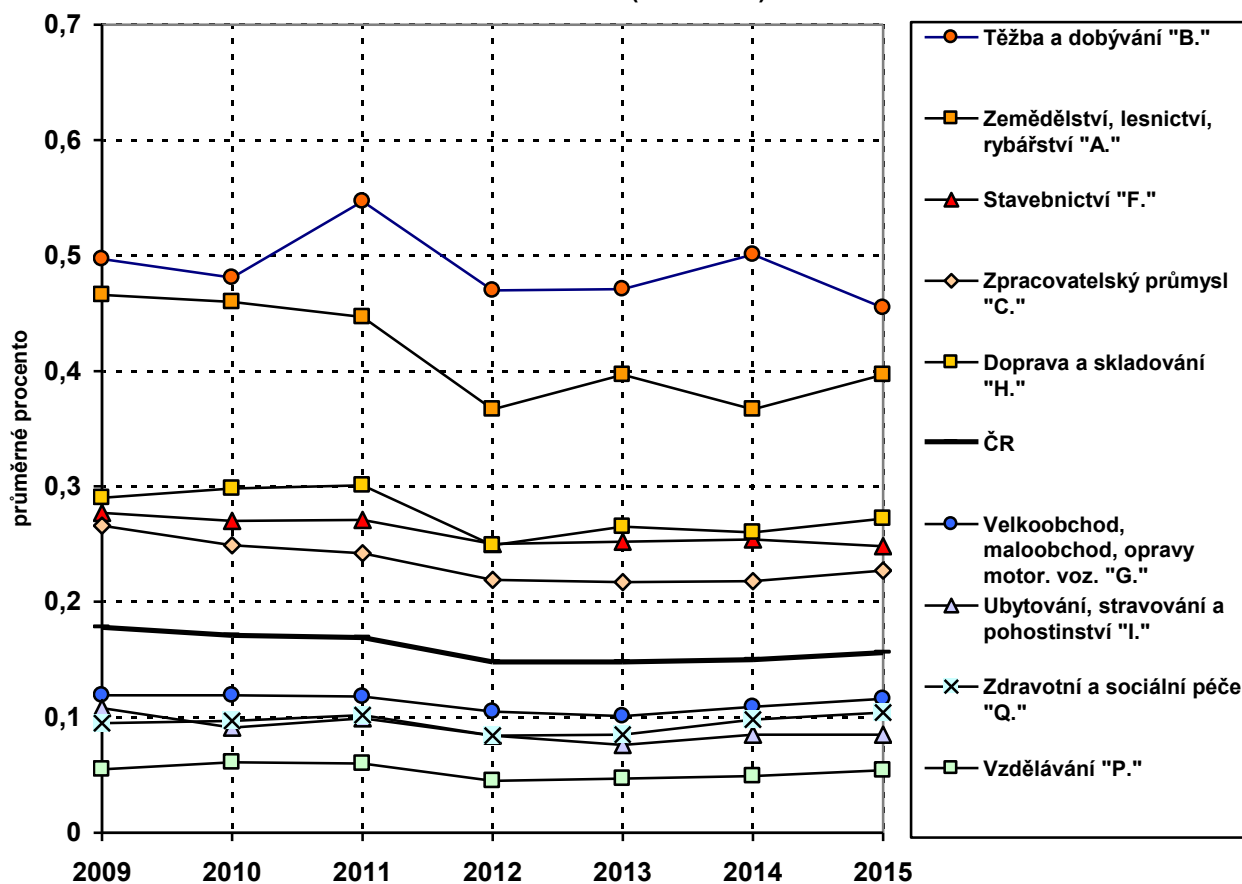
Graf č. 4.3.1 Pracovní úrazy s pracovní neschopností v odvětvích (CZ-NACE)

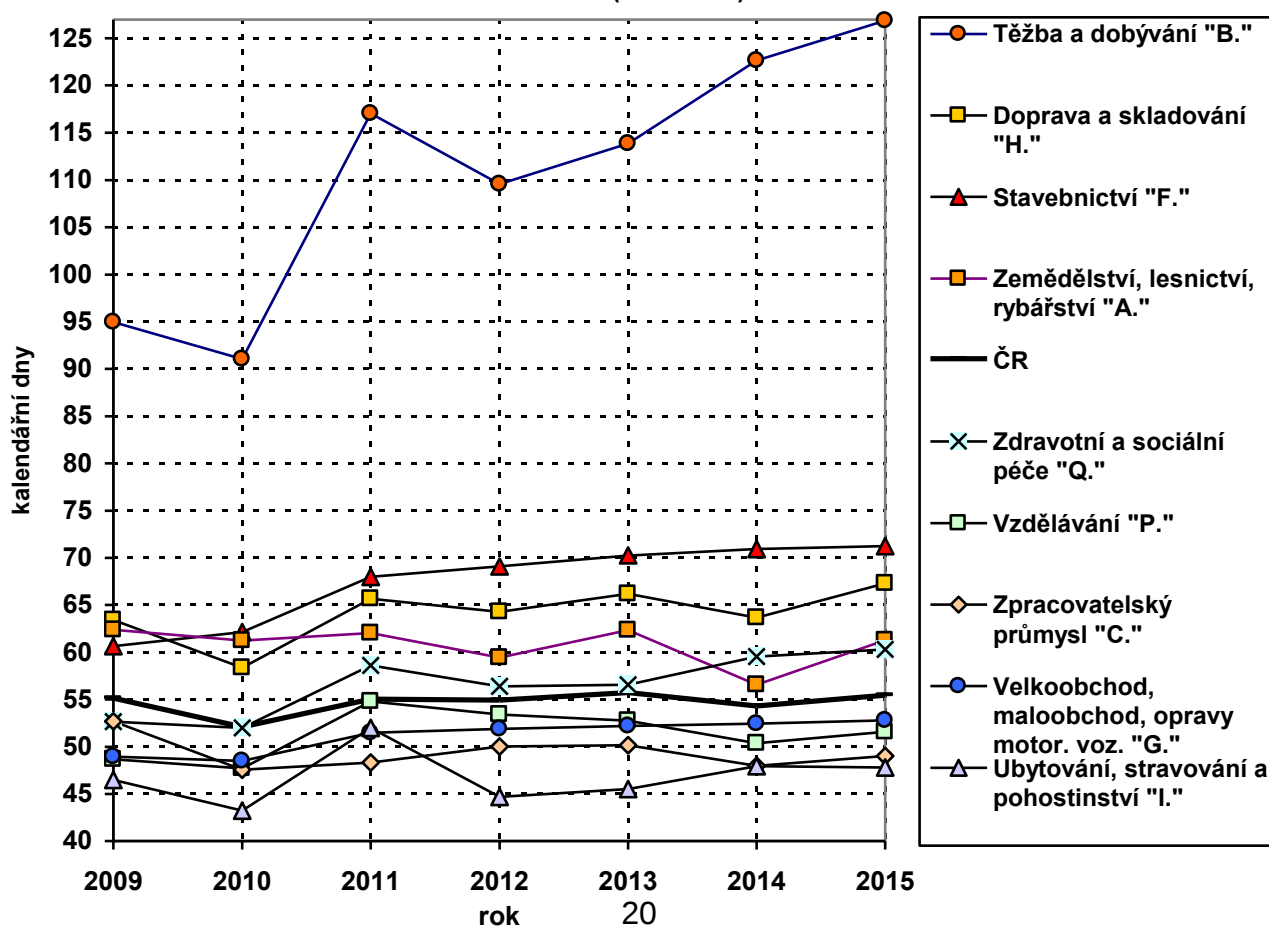
Graf č. 4.3.2 Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností v odvětvích (CZ-NACE)

Graf č. 4.3.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz
v odvětvích (CZ-NACE)

Graf č. 4.3.4 Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz
v odvětvích (CZ-NACE)

Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v letech 2009–2015 v ČR ve vybraných odvětvích CZ-NACE je znázorněn v grafech, z nichž některé jsou doplněny vývojem hodnot tohoto ukazatele za celou ČR. Hodnoty ukazatelů jsou uvedeny v tabulce č. 4.3 (2010–2015).

V grafu č. 4.3.1 (logaritmická stupnice) je zaznamenán vývoj počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností. Pokles počtu případů byl zaznamenán v odvětvích Těžba a dobývání (B.) o 16,2 % a Výroba a rozvod elektrické aj. energie (D.) o 15,6 %. Nárůst počtu byl zaznamenán u Vzdělávání (P.) o 8,2 %.

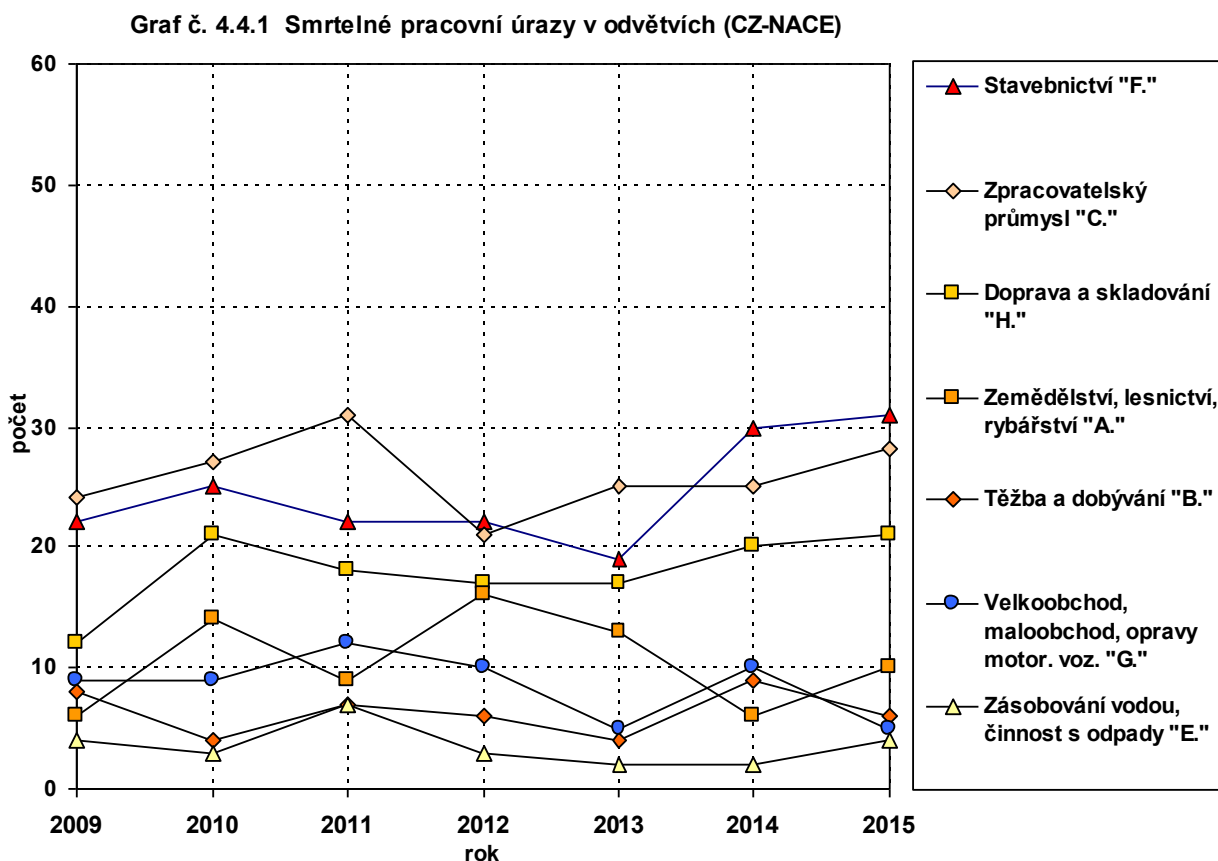
Graf č. 4.3.2 dokumentuje vývoj četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností na 100 pojištěnců. Obdobně i pokles četnosti byl zaznamenán v odvětvích Těžba a dobývání (B.) o 12,1 % a Výroba a rozvod elektrické aj. energie (D.) o 14,0 %. Nárůst počtu byl zaznamenán u Vzdělávání (P.) o 8,6 %.

V grafu č. 4.3.3 je zaznamenán vývoj průměrného procenta pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. V grafu je patrný nárůst hodnoty tohoto ukazatele u Zemědělství, lesnictví, rybářství (A.) o 8,2 %. Pokles byl zaznamenán u Těžby a dobývání (B.). Hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 4.3.

V grafu č. 4.3.4 je uveden vývoj průměrné doby trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. V odvětví Zemědělství, lesnictví, rybářství (A.) tento ukazatel stoupl o 8,3 %. V odvětví Těžba a dobývání (B.) stoupl jen o 3,5 %, ale dosáhl maxima a to 126,9 dne. Také u odvětví Výroba a rozvod elektrické aj. energie (D.) došlo k nárůstu tohoto ukazatele (o 7,6 %). Hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 4.3.

4.4 Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v odvětvích

V následujících grafech je znázorněn vývoj ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR ve vybraných odvětvích v letech 2009–2015. Hodnoty ukazatelů jsou uvedeny v tabulce č. 4.4.1 za roky 2011–2015.

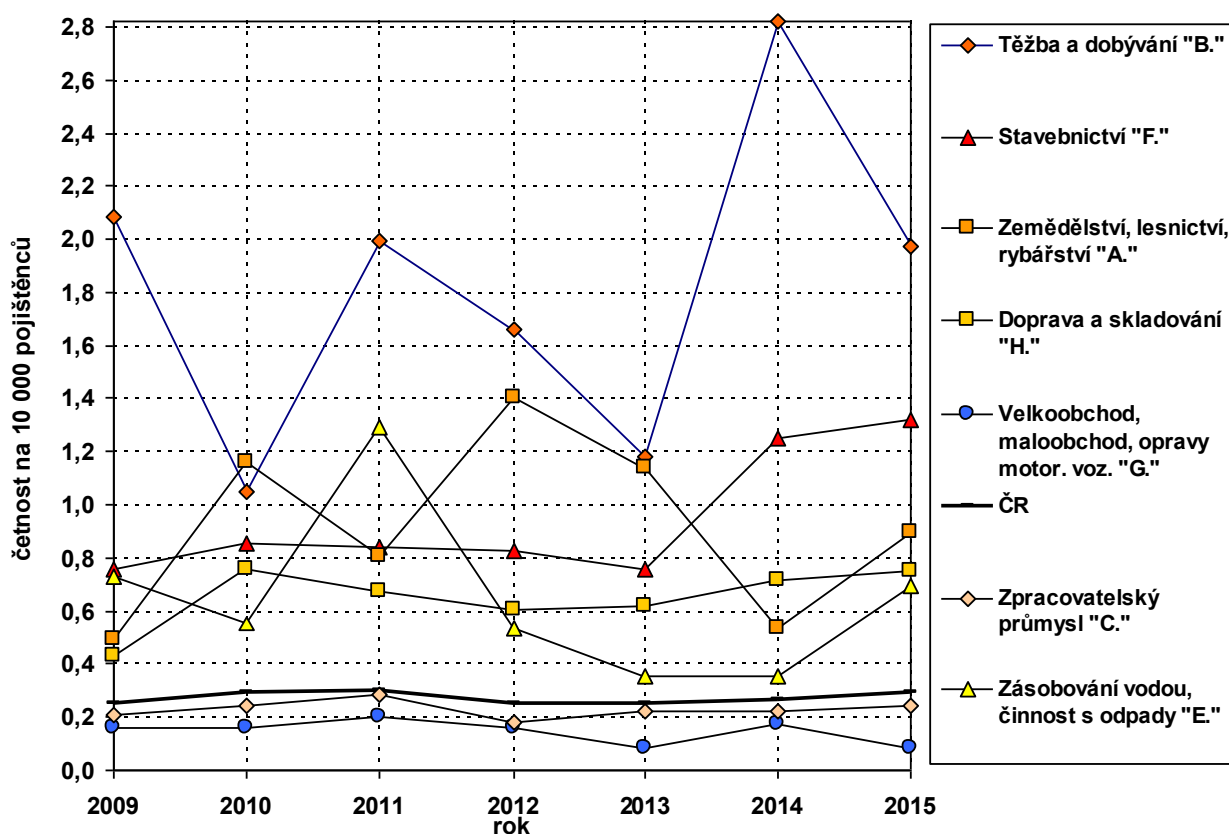

V tabulce č. 4.4.2 je uveden vývoj počtu smrtelných pracovních úrazů v jednotlivých odvětvích podrobně (2011–2015).

Vzájemné poměry hodnot ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v jednotlivých odvětvích a tendence jejich vývoje jsou patrné z grafů č. 4.4.1 a 4.4.2. Největší počet smrtelných pracovních úrazů vykazala odvětví: Stavebnictví (F.), Zpracovatelský průmysl (C.) a Doprava a skladování (H.). Počet případů meziročně vzrostl zejména v Zemědělství, lesnictví, rybářství (A.), ve Zpracovatelském průmyslu (C.), v Administrativních a podpůrných činnostech (N.) a v Profesních, vědeckých a technických činnostech (M.).

V grafu 4.4.2 jsou patrná odvětví, která vykazala četnost smrtelných pracovních úrazů výrazně vyšší, než činí republikový průměr (graf je doplněn vývojem hodnot tohoto ukazatele za celou ČR). Jsou to: Těžba a dobývání (B.), Stavebnictví (F.), Zemědělství, lesnictví, rybářství (A.) a Doprava a skladování (H.). Na smrtelných pracovních úrazech mají dlouhodobě velký podíl pozemní vozidla a ostatní dopravní prostředky. Těžba a dobývání (B.) vykazala nejvyšší četnost případů. V podnicích podléhajících doзору ČBÚ byly v roce 2015 evidovány dvě události, z nichž každá měla za následek tři smrtelné pracovní úrazy (důlní ořes a exploze).

Graf č. 4.4.2 Četnost smrtelných pracovních úrazů v odvětvích (CZ-NACE)

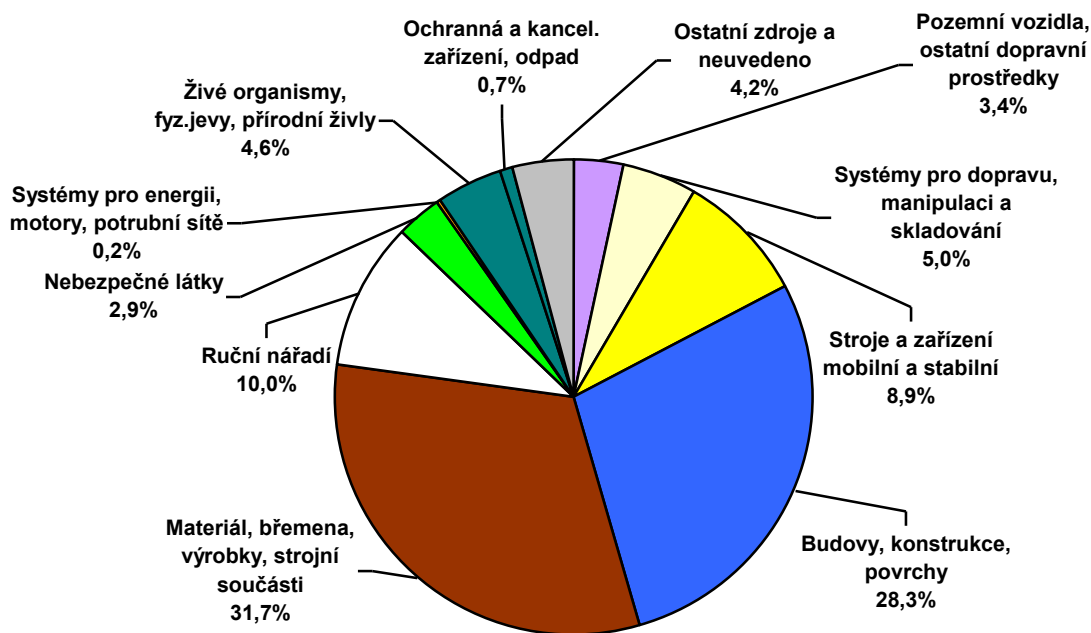

5 ZDROJE PRACOVNÍCH ÚRAZŮ V ROCE 2015

Podkladem k informacím o zdrojích pracovních úrazů, k nimž došlo v roce 2015, byla data o pracovních úrazech pořizovaná oblastními inspektoráty práce a uložená v bázi dat SÚIP. Klasifikace zdrojů úrazů byla od roku 2011 provedena podle metodiky ESAW a z důvodu dodržení kontinuity časových řad sloučena do tvaru původního národního číselníku. Soubor dat z roku 2015 obsahoval data připravená ze 41 572¹ záznamů o úrazu s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny, které inspektorátům zaslaly podniky podléhající kontrolní činnosti SÚIP². Z toho bylo 1 311 pracovních úrazů závažných, tj. s hospitalizací nad 5 dní. Do přehledu smrtelných pracovních úrazů bylo zahrnuto 132 případů, tj. včetně případů, které podléhají doзору systému ČBÚ. Smrtelné pracovní úrazy nepodléhaly již od roku 2012 statistickému zjišťování (ČSÚ). V grafech č. 5.1, 5.0 a 5.2 je znázorněn podíl počtu pracovních úrazů (smrtelných, závažných a s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny) v základních skupinách zdrojů úrazu. V tabulkách č. 5.1.3–5.2.4 jsou uvedeny případy podle zdrojů úrazu v krajích ČR podle kraje, kde k úrazu došlo nebo kraje sídla firmy (smrtelné případy). Zdroje pracovních úrazů žen jsou uvedeny v kapitole č. 6.

5.1 Zdroje pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny v roce 2015

Graf č. 5.1 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2015

Z grafů č. 5.1 (tab. č. 5.1.1) a 5. 0 je patrné zastoupení nejvýznamnějších skupin zdrojů úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny a úrazů závažných:

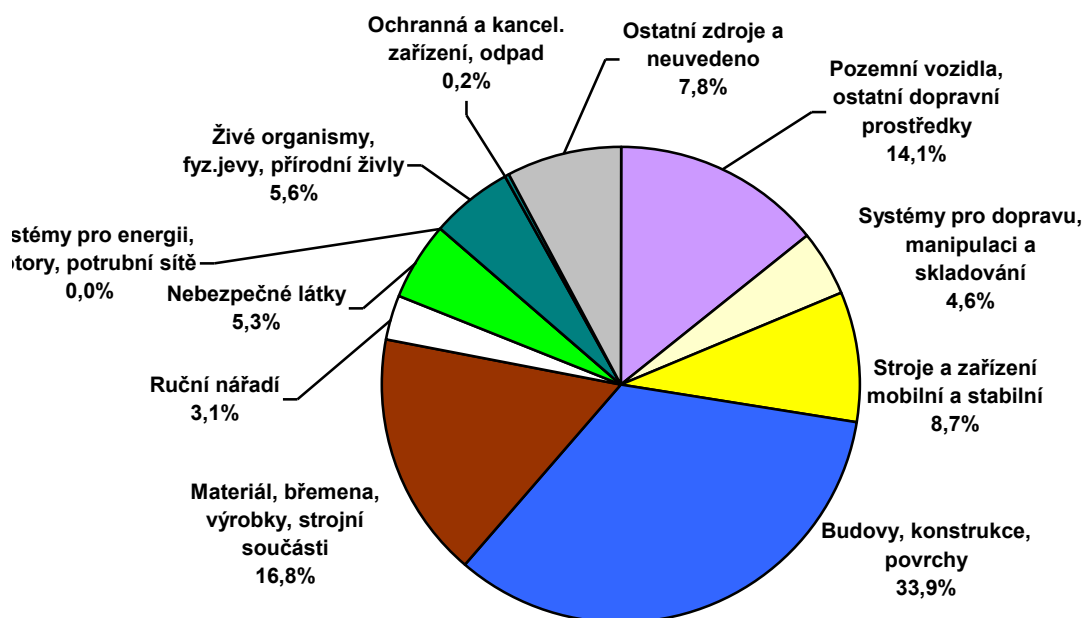
- **Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti** 31,7 %
- **Budovy, konstrukce, povrchy** . 28,3 %
- **Ruční nářadí** . 10,0 %

¹ Podle stavu evidence k 22. 4. 2016.

² Nařízení vlády č. 170/2014 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu.

- Budovy, konstrukce, povrchy 33,9 %
- Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti 16,8 %
- Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky 14,1 %

Graf č. 5.0 Podíl počtu závažných pracovních úrazů ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2015

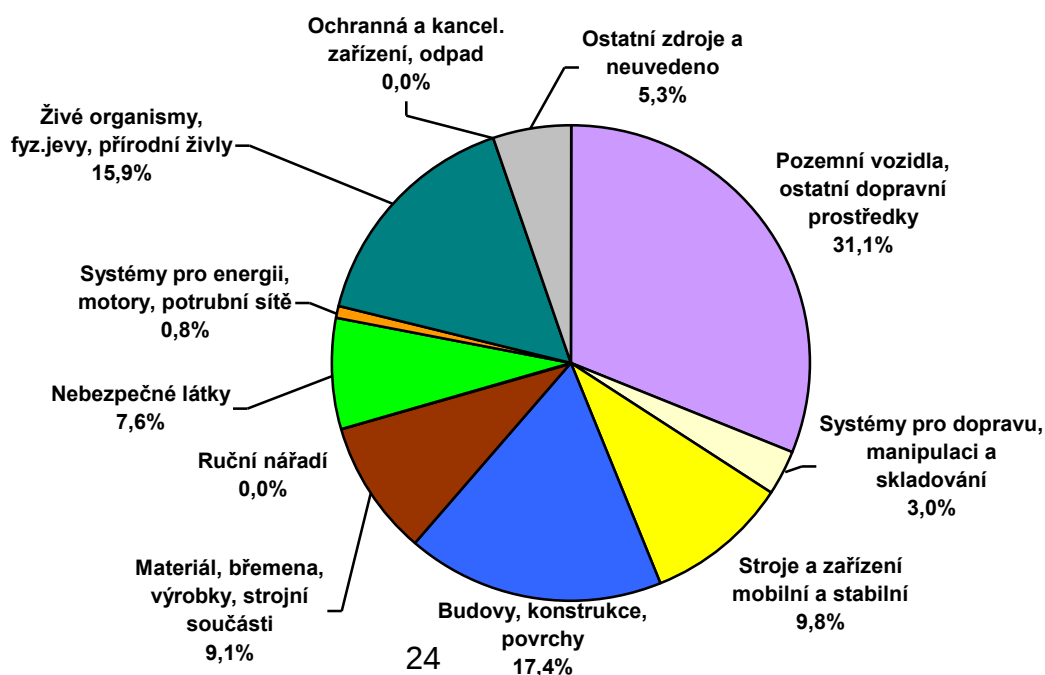

5.2 Zdroje smrtelných pracovních úrazů v roce 2015

Z grafu č. 5.2 (tab. č. 5.2.1) je patrné zastoupení nejvýznamnějších skupin zdrojů úrazů:

- Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky 31,1 %
- Budovy, konstrukce, povrchy 17,4 %
- Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti 9,1 %

Graf č. 5.2 Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2015

5.3 Nejčastější skupiny zdrojů úrazu podle závažnosti v letech 2006-2015

V letech 2006–2015 byla nejčastěji zastoupenou skupinou zdrojů pracovních úrazů:

s pracovní neschopností nad 3 dny

skupina „Materiály, předměty, výrobky, strojní součásti“ (ESAW)

2015 – 32 %, 2014 – 30 %, 2013 – 31 %, 2012 – 34 %, 2011 – 36 %, 2010 – 34 %, 2009 – 35 %, 2008 – 40 %, 2007 – 40 %, 2006 – 39 %

skupina „Materiál, břemena, předměty“

2010 – 34 %, 2009 – 35 %, 2008 – 40 %, 2007 – 40 %, 2006 – 39 %

závažných

skupina „Budovy, konstrukce, povrchy“ (ESAW)

2015 – 34 %, 2014 – 34 %, 2013 – 41 %, 2012 – 38 %, 2011 – 39 %, 2010 – 40 %, 2009 – 37 %, 2008 – 36 %, 2007 – 33 %, 2006 – 38 %

skupina „Pracovní, dopravní prostory (pády osob)“

2010 – 40 %, 2009 – 37 %, 2008 – 36 %, 2007 – 33 %, 2006 – 38 %

smrtelných

skupina „Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky“ (ESAW)

2015 – 31 %, 2014 – 41 %, 2013 – 31 %, 2012 – 35 %, 2011 – 32 %, 2010 – 38 %, 2009 – 39 %, 2008 – 41 %, 2007 – 36 %, 2006 – 36 %

skupina „Dopravní prostředky“

2010 – 38 %, 2009 – 39 %, 2008 – 41 %, 2007 – 36 %, 2006 – 36 %

5.4 Podíl zdrojů úrazu na závažnosti pracovních úrazů v letech 2006-2015

Největší podíl na pracovních úrazech s pracovní neschopností nad tři dny a zároveň nejmenší podíl na pracovních úrazech smrtelných

Ruční nářadí (ESAW) měla podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,0 %, na závažných 3,1 %, na smrtelných 0,0 % (2015),

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,2 %, na závažných 2,2 %, na smrtelných 0,0 % (2014),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,9 %, na závažných 2,4 %, na smrtelných 0,0 % (2013),

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,1 %, na závažných 1,6 %, na smrtelných 0,0 % (2012),

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,0 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 0,0 % (2011),

Nářadí, nástroje, ručně ovládané strojky a zařízení měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 8,7 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 0,7 % (2010),

s pracovní neschopností nad 3 dny 8,6 %, na závažných 2,1 %, na smrtelných 0,0 % (2009),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,5 %, na závažných 1,9 %, na smrtelných 0,0 % (2008),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,8 %, na závažných 2,0 %, na smrtelných 0,0 % (2007),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,5 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 0,0 % (2006).

Nejmenší podíl na pracovních úrazech s pracovní neschopností nad tři dny a zároveň největší podíl na pracovních úrazech smrtelných

Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky (ESAW) měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 3,4 %, na závažných 14,1 %, na smrtelných 31,1 % (2015),
s pracovní neschopností nad 3 dny 3,9 %, na závažných 15,2 %, na smrtelných 40,5 % (2014),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,7 %, na závažných 15,7 %, na smrtelných 31,0 % (2013),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,3 %, na závažných 15,7 %, na smrtelných 35,7 % (2012),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,8 %, na závažných 16,9 %, na smrtelných 31,6 % (2011),

Dopravní prostředky měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 4,7 %, na závažných 14,4 %, na smrtelných 37,8 % (2010),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,8 %, na závažných 16,1 %, na smrtelných 39,4 % (2009),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,3 %, na závažných 20,0 %, na smrtelných 40,8 % (2008),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,0 %, na závažných 19,5 %, na smrtelných 35,9 % (2007),
s pracovní neschopností nad 3 dny 3,9 %, na závažných 15,4 %, na smrtelných 36,4 % (2006).

Nebezpečné látky (ESAW) měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 2,9 %, na závažných 5,3 %, na smrtelných 7,6 % (2015),
s pracovní neschopností nad 3 dny 2,8 %, na závažných 5,2 %, na smrtelných 0,9 % (2014),
s pracovní neschopností nad 3 dny 2,9 %, na závažných 4,2 %, na smrtelných 6,2 % (2013),
s pracovní neschopností nad 3 dny 3,4 %, na závažných 5,7 %, na smrtelných 7,5 % (2011),

Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly (ESAW) měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 4,6 %, na závažných 5,7 %, na smrtelných 8,8 % (2012),

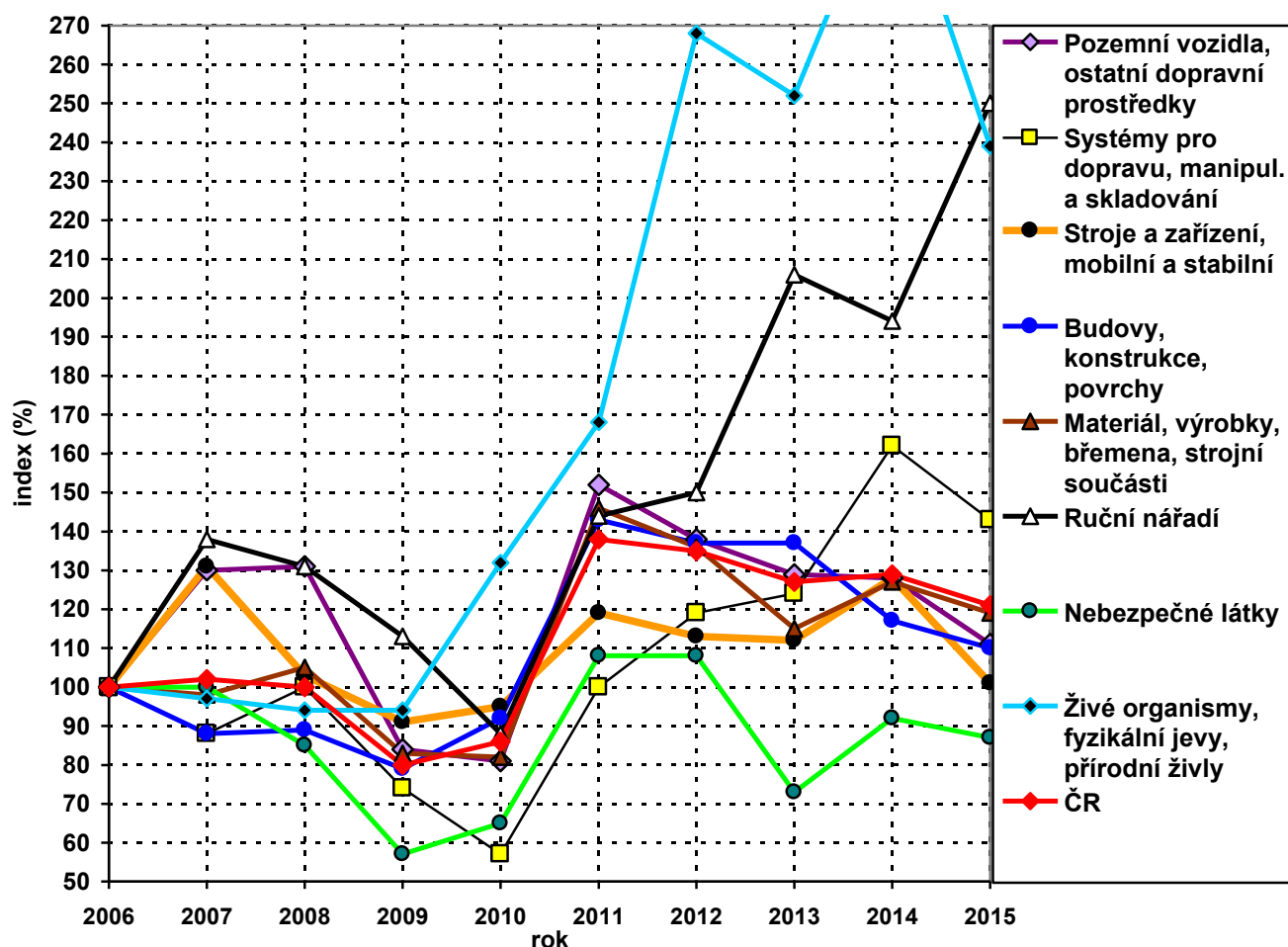
Elektřina měla podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,0 %, na smrtelných 2,2 % (2010),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 3,9 % (2009),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 2,6 % (2008),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,1 %, na smrtelných 4,7 % (2007),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,9 %, na smrtelných 3,2 % (2006).

Vzájemným porovnáním grafů č. 5.0, 5.1 a 5.2 zjistíme, jak byly jednotlivé zdroje úrazu zastoupeny v pracovních úrazech různé závažnosti v roce 2015.

5.5 Vývoj zdrojů úrazu u pracovních úrazů v letech 2006-2015

Graf č. 5.5.1 Bázické indexy ukazatelů závažných pracovních úrazů

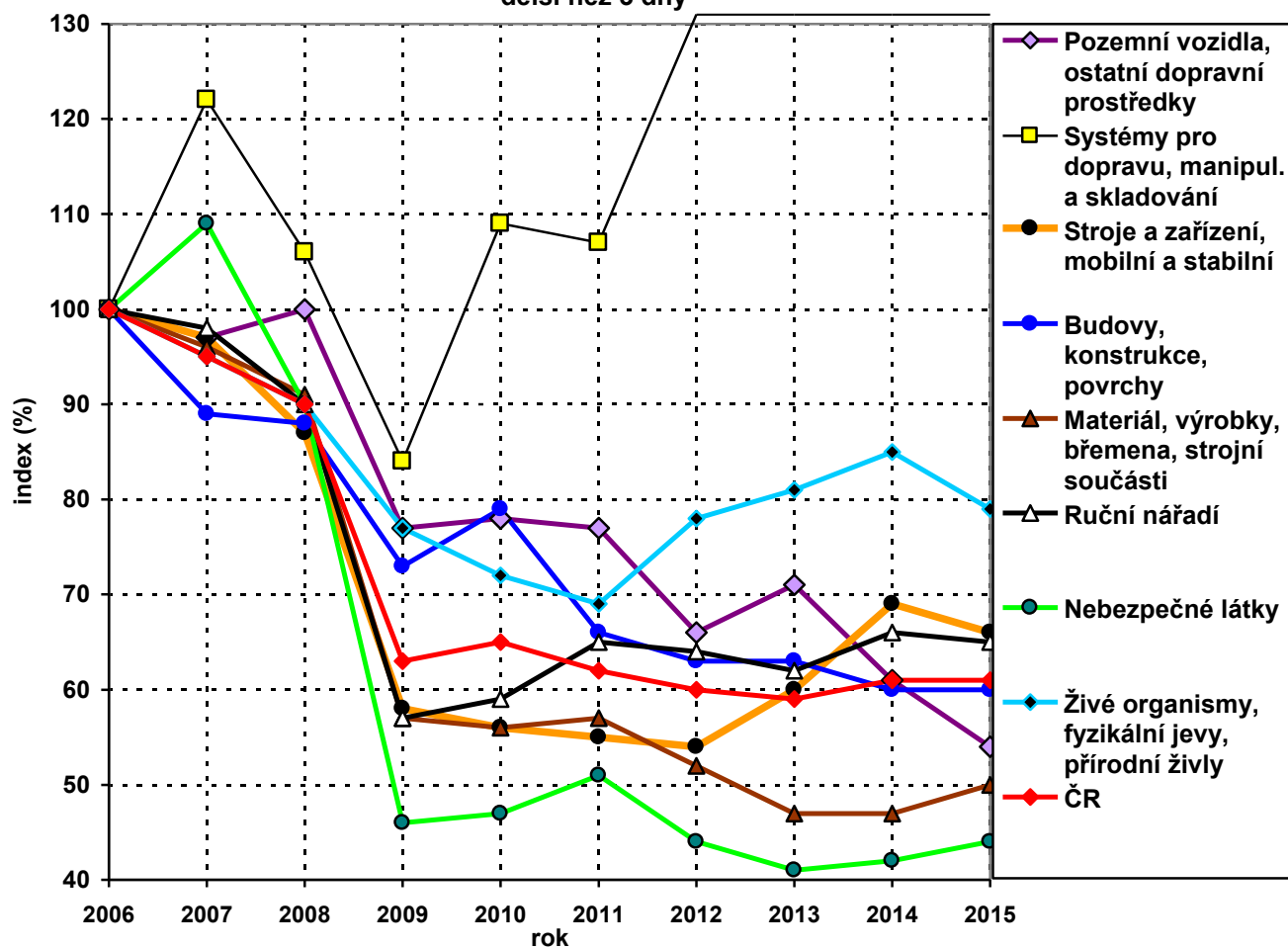
V grafu č. 5.5.1 je znázorněn vývoj počtu závažných pracovních úrazů bazickými indexy podle zdrojů úrazu. Celkové počty za ČR těchto pracovních úrazů se v letech 2006–2008 příliš nelišily. V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu počtu případů přibližně o 20 %. V následujících letech pak počty těchto případů dramaticky vzrostly. Nejvyšší hodnota indexu za ČR byla evidována v roce 2011 a to 138 %. Nejvyšší hodnota indexu byla zaznamenána v letech 2011–2014 u zdroje úrazu Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly (až 313 %). Na druhém místě byl zdroj úrazu Ruční nářadí.

U pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny (graf č. 5.5.2) bazické indexy zaznamenaly pokles, největší v roce 2009 u všech zdrojů úrazu. K největšímu poklesu mezi roky 2006 a 2013 došlo u Nebezpečných látek (o 59 %).

Systémy pro dopravu a manipulaci a skladování zaznamenaly v následujících letech nárůst, v letech 2012–2015 extrémní až na hodnotu 465 % (v grafu nezobrazeno).

U zdroje úrazu Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly byl zaznamenán pokles proti roku 2006 ve většině sledovaných let nejmenší.

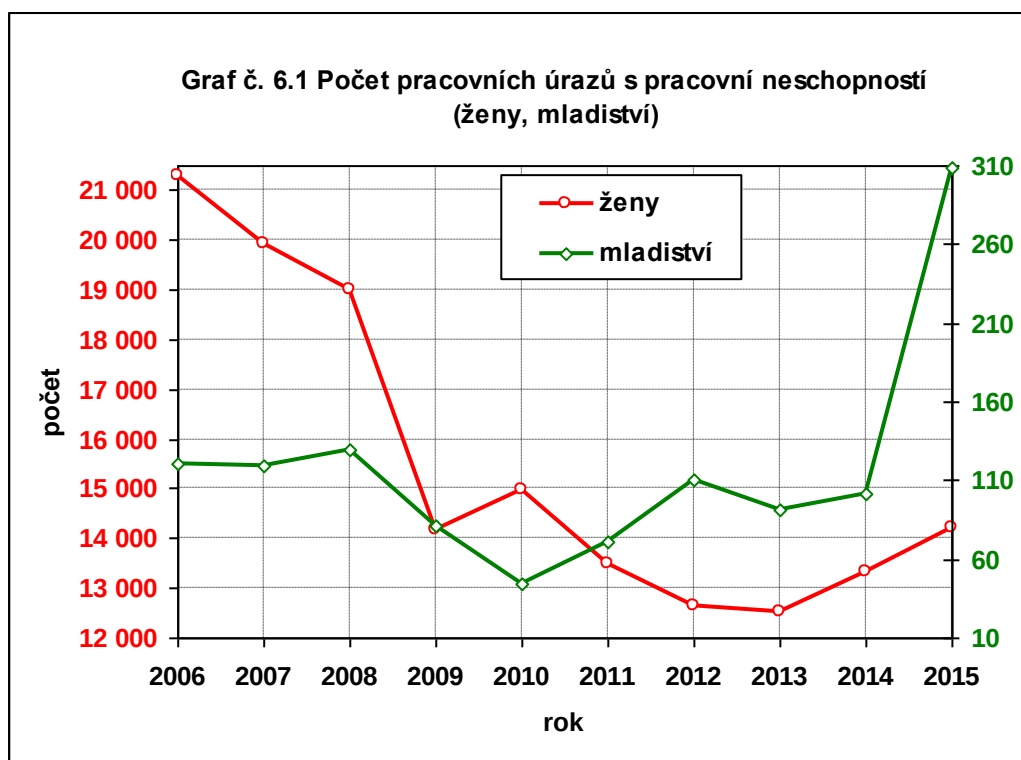
Graf č. 5.5.2 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny

6 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST ŽEN A MLADISTVÝCH

Ve sledovaném období došlo k nejvyššímu výskytu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností u žen v roce 2006 (graf č. 6.1, tabulka č. 6.2). V roce 2007 a 2008 došlo k významnému poklesu obou ukazatelů, u počtu případů o 6,5 % a 4,6 %, a u četnosti o 9,0 % a 4,3 %. Hodnota četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností u žen v letech 2006–2008 dosahovala průměrně 55 % hodnoty celorepublikové četnosti. V letech 2009–2013 tato hodnota činila průměrně 59 % hodnoty celorepublikové četnosti a v letech 2014–2015 již 61 %. V tabulce č. 6.3 je uvedena četnost případů (na 100 nemocensky pojištěných žen) v odvětvích. Ve většině odvětví měly ženy hodnotu tohoto ukazatele stejnou nebo nižší než všichni zranění, kromě odvětví Vzdělávání (P.). V rizikových odvětvích, jako je Stavebnictví (F.) nebo Těžba a dobývání (B.), měly ženy podstatně nižší četnost případů než všichni pojištěnci, protože zde nevykonávaly právě ty činnosti (riskantní) pro odvětví typické.

Z celkového počtu 41 572 záznamů o úrazu s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny (ke dni 22. 4. 2016), které inspektorátům zaslaly podniky podléhající kontrolní činnosti SÚIP, se jich 12 747 (tj. 30,7 %) událo ženám. Tato skupina úrazů obsahovala 1 311 (tj. 3,2 % ze 41 572) pracovních úrazů závažných (s hospitalizací nad 5 dní), z nichž se 224 přihodilo ženám. Z grafu 6.3 je patrné, že od roku 2006 došlo k nárůstu počtu pojištěných žen o 5 %, ale k poklesu pracovních úrazů s pracovní neschopností (o 33 %) i četnosti (o 37 %).

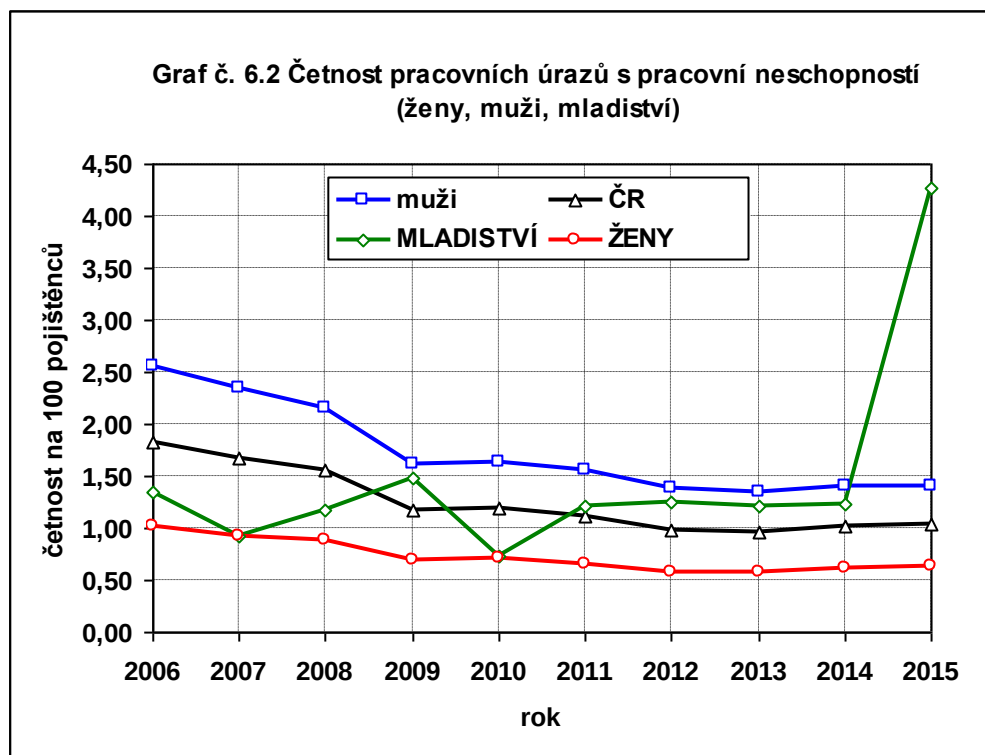

Počet smrtelných pracovních úrazů žen v období 2006–2015 byl charakterizován tak nízkým počtem případů, že nelze hovořit o nějakém dalším trendu, ale spíše o nahodilých událostech. V roce 2006 bylo evidováno případů 6. K převážné většině smrtelných pracovních úrazů žen došlo při dopravních nehodách a začaly se již objevovat i případy při dopravních nehodách leteckých. Dalšími úrazovými ději byly pády osob a materiálu, exploze a otrava plyny. V roce 2011 se jednalo zejména o pády zaměstnanců nebo předmětů na zaměstnance a dopravní nehody. V roce 2012 byly evidovány pouhé dva případy a to autonehody. V roce 2013 bylo evidováno sedm případů, z toho dva při autonehodě. V roce 2014 byl evidován pouhý jeden případ, a to pád osoby z výšky. Jednalo se o historické minimum. V roce 2015 bylo evidováno případů 11, z toho byly čtyři dopravní nehody a dvě vraždy.

Absolutní počet pracovních úrazů s pracovní neschopností mladistvých pojištěnců (do 18 let) vykázal mezi roky 2007 a 2008 vzestup. V letech 2009 a 2010 došlo k prudkému poklesu počtu těchto případů, v dalších dvou letech pak byl zaznamenán opět nárůst a v roce 2013 došlo k mírnému poklesu. V roce 2014 došlo k mírnému nárůstu počtu případů a v roce 2015 k nárůstu na trojnásobek počtu případů. V grafu č. 6.1 jsou uvedeny počty případů mladistvých a žen na osách s rozdílnými měřítky.

V roce 2007 došlo k poklesu četnosti, neboť počet mladistvých pojištěnců meziročně vzrostl o 41 % (tabulka č. 6.1). Pokles četnosti těchto pracovních úrazů na 100 mladistvých byl za 21 let (do roku 2014) významný. Ještě v roce 1994 měl tento ukazatel hodnotu 6,61, přičemž celorepublikový průměr činil 2,19. V roce 2002 klesla jeho hodnota (1,95) pod celorepublikový průměr (2,03) a v roce 2007 se jeho hodnota (0,93) těsně přiblížila četnosti pracovních úrazů žen (0,92). V letech 2008 a 2009 došlo opět k vzestupu hodnoty tohoto ukazatele, přibližně na hodnotu roku 2003 (1,49) a byla tedy vyšší než za ČR (1,18). V roce 2010 klesl tento ukazatel dosud nejnižší (0,73) a opět se těsně přiblížil četnosti pracovních úrazů žen (0,72) v tomto roce. V letech 2011 až 2015 došlo opět k vzestupu četnosti nad celorepublikový průměr. Četnost v roce 2015 významně stoupla (4,26) a přiblížila se hodnotě četnosti z let 1997 a 1998.

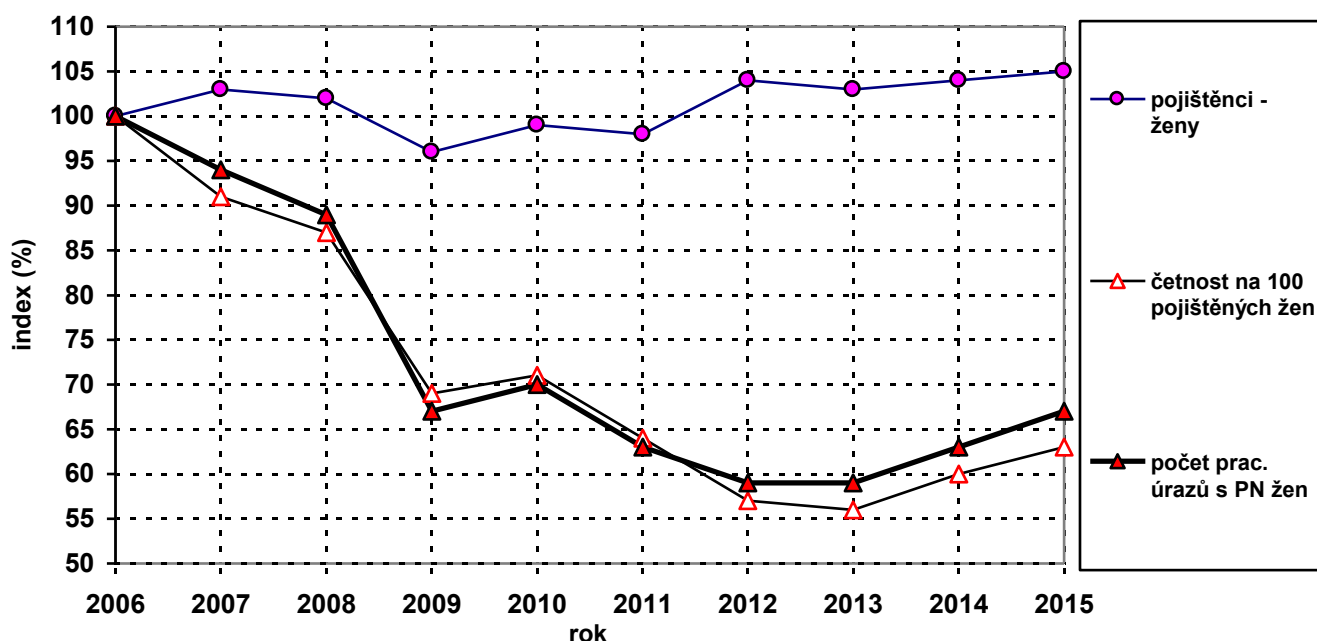
Smrtelný pracovní úraz mladistvých zaměstnanců nebyl v posledních 10 letech zaznamenán žádný.

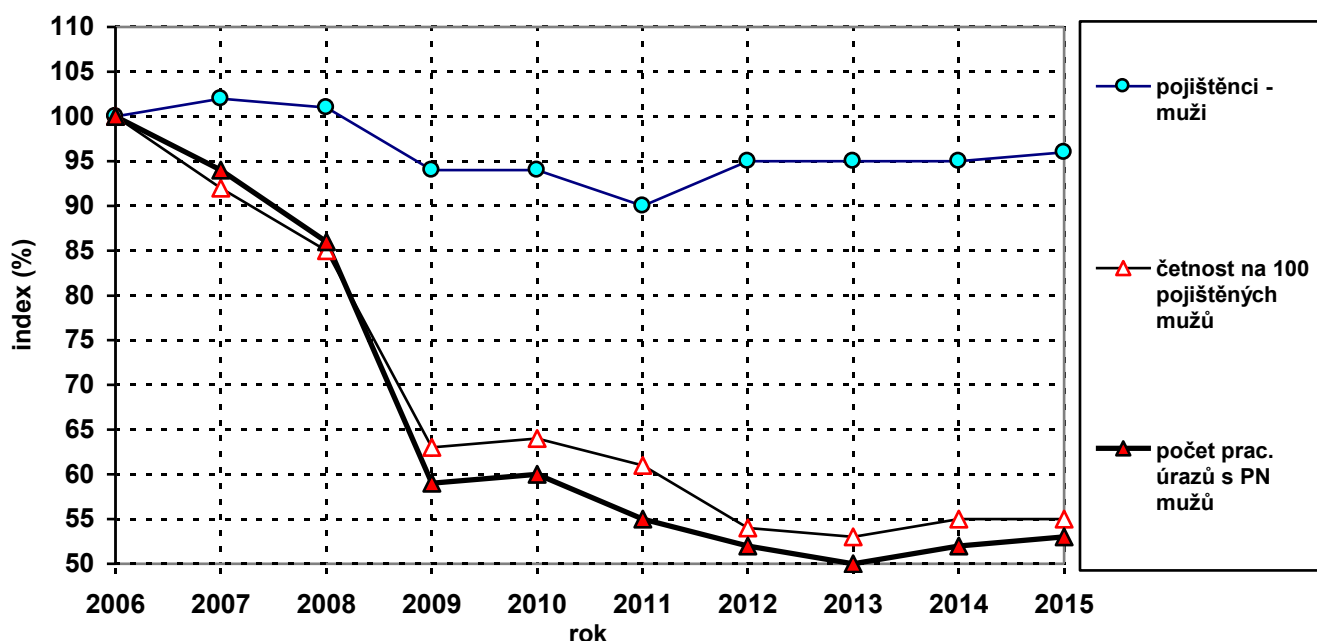
V grafech č. 6.3 a 6.4 je znázorněn vývoj počtu pojištěných osob, pracovních úrazů s pracovní neschopností a četnosti v letech 2006–2015 odděleně pro ženy a muže (bazické indexy). Za uvedené období došlo u pojištěných mužů ke snížení počtu o 4 %, zatímco u žen došlo ke zvýšení o 5 %. Dohromady za ČR tento ukazatel zůstal na stejné hodnotě (grafy č. 2.5 a 2.8, kapitola č. 2).

Poměr počtu pojištěných žen ku mužům v roce 2006 činil 46,9 % : 53,1 %. Tento poměr se do roku 2015 postupně změnil na 48,9 % : 51,1 % (o 2,0 %). Znamená to tedy, že v pracovním procesu byli muži postupně nahrazováni ženami, které mají nižší četnost pracovních úrazů.

Graf č. 6.3 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s PN, ženy

Graf č. 6.4 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s PN, muži

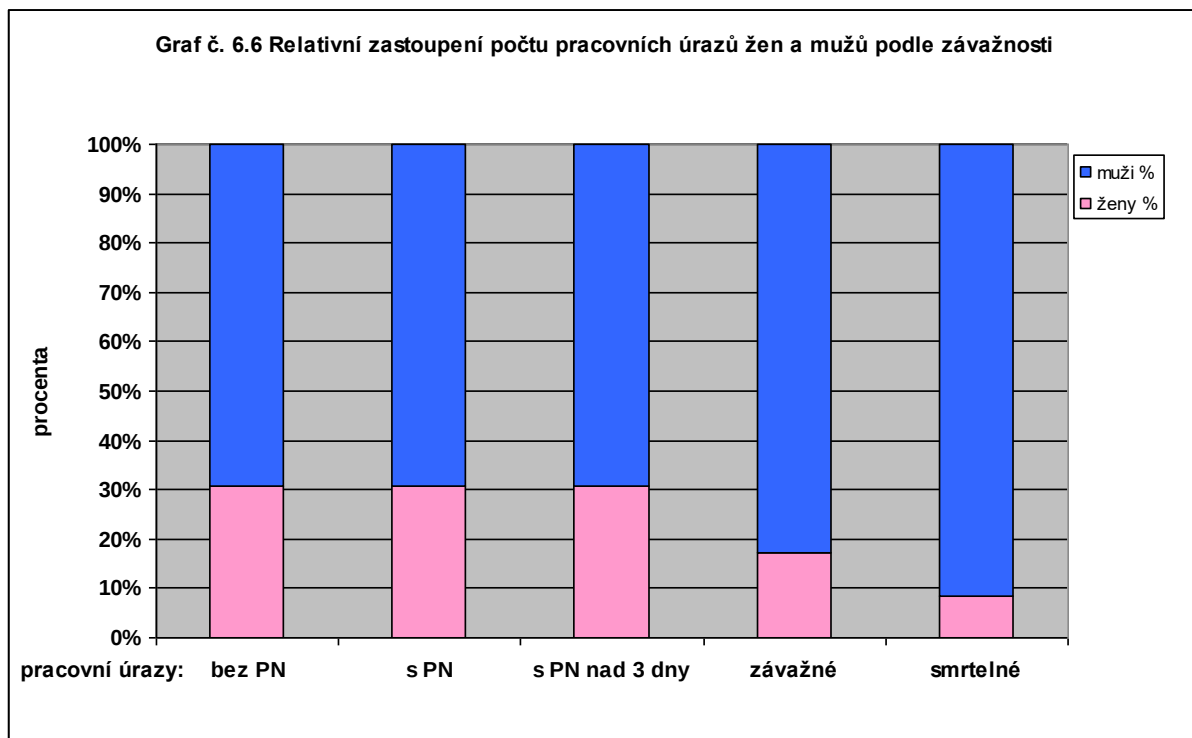

Také poměr počtu pracovních úrazů žen a mužů se za 10 posledních let změnil. Kromě případů smrtelných došlo k nárůstu procentního poměru u žen na úkor mužů. Tento poměr v roce 2006 činil 24,6 % : 76,4 % a v roce 2015 již 30,7 % : 69,3 %, změna o 6,1 % u případů s pracovní neschopností, v roce 2006 činil 24,6 % : 76,4 % a v roce 2015 již 30,7 % : 69,3 %, změna o 6,1 % u případů s pracovní neschopností delší než 3 dny, v roce 2006 činil 13,9 % : 86,1 % a v roce 2015 již 17,1 % : 82,9 %, změna o 3,2 % u případů závažných

U případů smrtelných nelze hovořit o trendu, počty zraněných kolísají. Poměr v roce 2006 činil 3,9 % : 96,1 % a v roce 2015 pak 8,3 % : 91,7 %.

V tabulkách č. 6.6 a 6.7 jsou uvedeny počty a procentní podíl pracovních úrazů (všechny druhy) a pojištěnců, odděleně pro ženy a muže za posledních 10 let.

V grafu č. 6.6 je uveden poměr počtu pracovních úrazů žen a mužů podle závažnosti. Z grafu je patrné, že se stoupající závažností případu roste podíl mužů na počtech případů. Použity byly počty případů za rok 2015, jen u případů bez pracovní neschopnosti za rok 2011.

Závažné pracovní úrazy žen

Činnosti

K největšímu počtu závažných pracovních úrazů žen došlo při chůzi (76 z 224, tj. 33,9 %) a to nejčastěji pádem (64 případů), především na rovině, např. vlivem namrzlého nebo mokrého povrchu. Celkem došlo při pádech osob ke 122 případům. Při činnosti „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ došlo ke 38 případům, z toho pády osob způsobily 13 případů. K 18 případům došlo při činnosti „osobní doprava“, z toho dopravní nehody (vč. sražení chodce vozidlem) způsobily 14 případů.

Zdroje úrazu

Povrchy na úrovni země (vnější i vnitřní, sportoviště, kluzké podlahy)	35 případů
Části budov nad úrovní země (schody, žebříky, výstupy)	13 případů
Ostatní zvýšená pracoviště (pády osob z výše)	30 případů

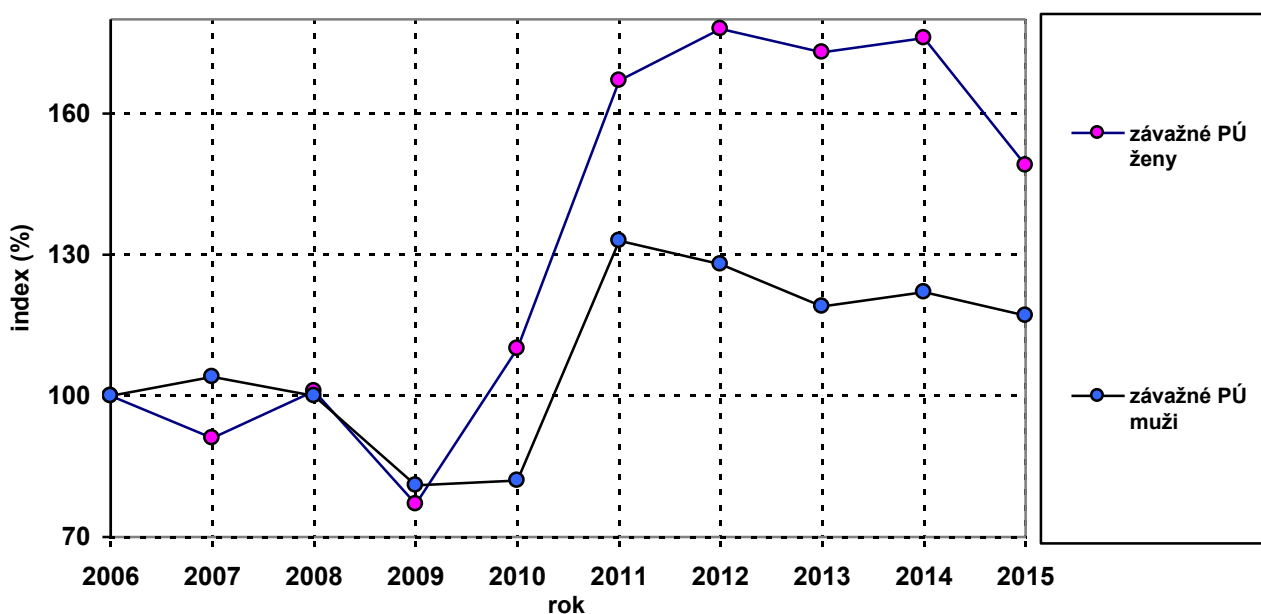
Průměrný věk závažně zraněných žen při pádech byl 49 let.

K 59 případům při pádech žen došlo ve věkovém rozmezí 50–65 let.

V grafu č. 6.9 je znázorněn vývoj počtu závažných pracovních úrazů bazickými indexy zvlášť pro muže a ženy. Počty těchto pracovních úrazů se v letech 2002–2008 příliš nelišily. V grafu je znázorněno jen období od roku 2006. V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu počtu případů přibližně o 20 % a k poklesu počtu pojištěnců o 7 %. V následujících letech pak počty závažných pracovních úrazů u obou pohlaví dramaticky vzrostly. Nejvyšší hodnota indexu (od roku 2006) byla u mužů evidována v roce 2011 a to 133 %, u žen pak v roce 2012 a činila 178 %.

Podrobnější rozbor pracovní úrazovosti žen, závažných pracovních úrazů v členění podle pohlaví a věkových skupin a také smrtelné pracovní úrazovosti bude zpracován v dalších samostatných analýzách.

Graf č. 6.9 Bázické indexy ukazatelů závažných pracovních úrazů

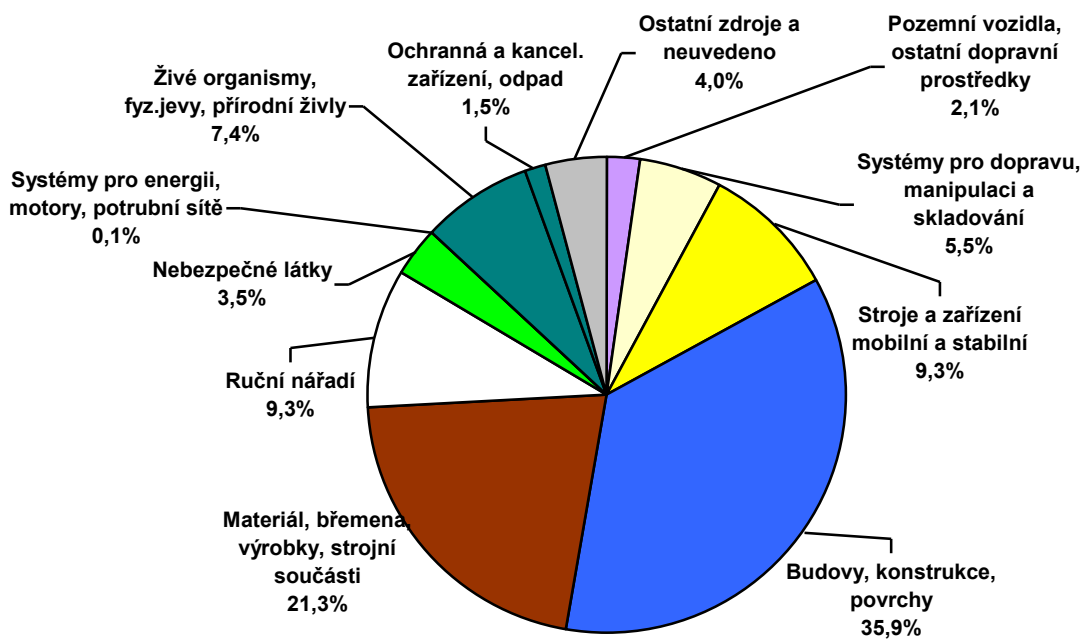

Zdroje pracovních úrazů s pracovní neschopností nad tři kalendářní dny žen

V grafu č. 6.5 je uvedeno zastoupení nejvýznamnějších skupin zdrojů úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny v roce 2015 žen. Počty případů jsou uvedeny v tabulce č. 6.5. V grafu jsou patrné tři nejvýznamnější skupiny zdrojů úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny:

- **Budovy, konstrukce, povrchy** . 35,9 %
- **Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti** 21,3 %
- **Stroje a zařízení, mobilní a stabilní** . 9,3 %
- **Ruční nářadí** . 9,3 %

Graf č. 6.5 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2015 - ženy

7 PŘÍČINY PRACOVNÍCH ÚRAZŮ

Příčiny pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny

Nejčastější příčinou těchto pracovních úrazů uváděnou zaměstnavateli v roce 2015 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. Tato příčina byla uváděna u 80,6 % případů.

Na druhém místě byly označeny „Nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu (chybějící tělesné předpoklady, smyslové nedostatky, nepříznivé osobní vlastnosti a okamžité psychofyzilogické stavy) a riziko práce“ (9,6 %).

Jako třetí nejčastější příčinou bylo označeno „Používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru“ (2,0 %). Údaje jsou uvedeny v tabulce č. 7.1.

Mezi další významné příčiny podle jejich podílu na všech příčinách náleží:

„Vadný nebo nepříznivý stav zdroje úrazu (nikoli pracoviště) – 1,2 %

„Ohrožení zvířaty a přírodními živly“ – 0,8 %,

„Ohrožení jinými osobami“ – 0,7 %.

Ostatní příčiny se na celkovém počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny podílely méně než 0,5 % nebo nebyly zjištěny (4,2 %).

Představu o příčinách pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny dále poskytují údaje zpracované podle metodiky evropské statistiky, které přinášejí informaci, k jaké došlo odchylce od normálního průběhu pracovní činnosti, jejímž důsledkem byl tento pracovní úraz (tab. č. 7.2). Tyto údaje jsou k dispozici ze zpracování jen za roky 2003–2010, od roku 2011 se nesledují.

Nejčastější **nežádoucí události** v letech 2003–2009 byla zjištěna „Neovladatelnost, ztráta kontroly strojů, dopravních manipulačních prostředků, ručního náradí, předmětů, zvířat“ a v roce 2010 „Uklouznutí, klopýtnutí, pád osob“.

Na druhém místě to byl v letech 2003–2009 „Uklouznutí, klopýtnutí, pád osob“ a v roce 2010 „Pohyb těla bez fyzického zatížení“.

Na třetím místě byl v letech 2003–2009 evidován „Pohyb těla pod fyzickým zatížením“ a v roce 2010 „Neovladatelnost, ztráta kontroly strojů, dopravních a manipulačních prostředků, ručního náradí, předmětů, zvířat“.

Příčiny závažných pracovních úrazů

Nejčastější příčinou závažných pracovních úrazů uváděnou zaměstnavateli v roce 2015 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. Tato příčina byla uváděna u 68,9 % případů.

Na druhém místě byly „Nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu (chybějící tělesné předpoklady, smyslové nedostatky, nepříznivé osobní vlastnosti a okamžité psychofyzilogické stavy) a riziko práce“ (6,9 %).

Jako třetí bylo označeno „Používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru“ (6,2 %).

Dále to bylo „Ohrožení jinými osobami (odvedení pozornosti při práci, žerty, hádky a jiná nesprávná či nebezpečná jednání druhých osob)“ 2,7 % a „Vadný nebo nepříznivý stav zdroje úrazu (nikoli pracoviště)“, také 2,7 %.

U 5,6 % případů příčina nebyla zjištěna.

Příčiny smrtelných pracovních úrazů

Nejčastější příčinou u smrtelných pracovních úrazů uváděnou zaměstnavateli v roce 2015 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“ (47,7 %), potom „Používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru“ (16,7 %). U 16,7 % případů příčina nebyla zjištěna, zpravidla z důvodu dosud probíhajícího šetření. Dále to byly časté příčiny „Nesprávná organizace práce“ (3,0 %), „Ohrožení jinými osobami“ (3,0 %) a „Ohrožení zvířaty a přírodními živly“ (3,0 %).

Podstatnější informace o příčinách pracovních úrazů přináší údaje o porušených předpisech, které byly v souvislosti s pracovním úrazem porušeny. Tyto informace poskytují data o smrtelných pracovních úrazech, která zpravidla vyplývají z nezávislého šetření pracovních úrazů prováděného OIP a OBÚ. Příčiny a porušené předpisy u smrtelných pracovních úrazů způsobených dopravními nehodami šetří policie. V následujícím přehledu jsou uvedeny nejčastěji porušené předpisy a zjištěné závady BOZP v letech 2008–2014 (za rok 2015 nejsou zatím k dispozici). Porušení předpisů bylo zaznamenáno zejména na straně zaměstnavatelů a zaměstnanců, v malé míře pak i jinou osobou.

Nejčastěji porušené předpisy v uplynulých letech:

- zákon č. 262/2006 Sb., (zákoník práce),
- zákon č. 361/2000 Sb., (silniční zákon),
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP,
- nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky a do hloubky,
- nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na BOZP na staveništích,
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- vyhlášky ČBÚ č. 22/1989 Sb., o ochraně zdraví při práci a bezpečnosti provozu při hornické činnosti prováděné hornickým způsobem v podzemí a č. 26/1989 Sb., o ochraně zdraví při práci a bezpečnosti provozu při hornické činnosti a při činnosti prováděné hornickým způsobem na povrchu.

Nejčastěji zjištěné závady BOZP v letech 2008–2014:

na straně zaměstnance:

- používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce, vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v nebezpečném prostoru,
- nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu,
- nepoužívání předepsaných a přidělených OOPP,

na straně zaměstnavatele:

- nesprávná organizace práce, neinformovanost mezi zaměstnavateli,
- nezpracovaný pracovní postup, nevyhledaná všechna rizika,
- neprovedené školení zaměstnance, chybějící pravidelná lékařská prohlídka,
- chybějící nebo nedostatečná ochranná zařízení a zajištění,

na straně jiné osoby:

- používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce, vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v nebezpečném prostoru,

ostatní:

- selhání techniky, vada materiálu, ohrožení přírodními živly.

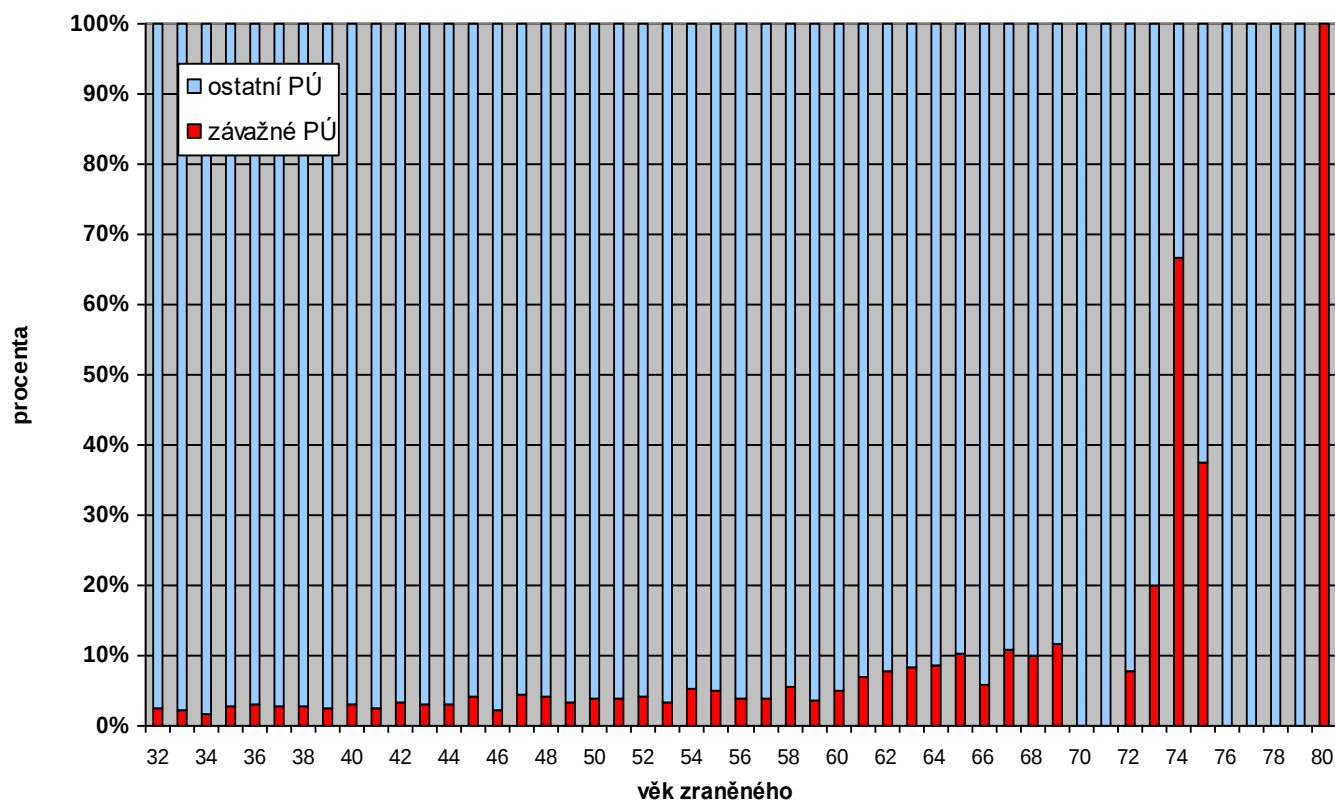
8 ZRANĚNÍ ZAMĚSTNANCI, MÍSTO A ČINNOST

8.1 Zranění zaměstnanci

Zaměstnání

Nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny bylo v roce 2015 evidováno v třídě CZ-ISCO č. 72 „kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci v příbuzných oborech“ a to 6 972 případů. Z nich nejvíce zastoupená byla pak skupina (č. 722) „kováři, nástrojář a příbuzní pracovníci“, která vykazala 3 491 případů. V hlavní třídě (č. 8) „obsluha strojů a zařízení, montéři“ (10 226 případů) byla nejpočetněji zastoupena skupina (č. 832) „řidiči motocyklů a automobilů (kromě nákladních)“, kde došlo ke 2 318 případům. V hlavní třídě (č. 9) „pomocní a nekvalifikovaní pracovníci“ (7 248 případů) byla nejpočetněji zastoupena skupina (č. 932) „pomocní pracovníci ve výrobě“, kde došlo ke 2 656 případům. Počty případů za rok 2015 jsou uvedeny v tabulce č. 8.2. V tabulce č. 8.1 jsou pro porovnání uvedeny počty případů za rok 2014 (KZAM).

Graf č. 8 - Podíl počtu závažných pracovních úrazů podle věku zraněného v roce 2015

Věk

V grafu č. 8 je uveden podíl počtu pracovních úrazů závažných a ostatních v závislosti na věku zraněného zaměstnance od 30 do 80 let. Graf znázorňuje, jak stoupá podíl (%) závažných případů se stoupajícím věkem. Od 54. roku věku zraněného zaměstnance byly následky úrazu větší, závažných případů bylo v tomto věku přibližně 5 % a jejich podíl se pak s rostoucím věkem stále zvětšoval. Obdobné výsledky byly vykazány i v letech předchozích.

8.2 Místo a činnost při pracovním úrazu

Činnost

Nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny bylo v roce 2015 vykázáno při činnosti „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ a to celkem 13 805 případů. Na prvním místě byla tato položka „blíže nespecifikovaná“ (11 799 případů) a na místě čtvrtém tato položka „ostatní“ (2 006 případů). Na druhém místě to byla „chůze“, kde bylo evidováno 7 723 případů. Dále to byla činnost „ukládání“ a to 2 246 případů. Dohromady tyto čtyři činnosti zaznamenaly 57,2 % případů.

Nejvíce případů bylo evidováno ve Zpracovatelském průmyslu (C.), kde činnosti „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ (nespecifikováno a ostatní) dominovaly. Činnost „chůze“ byla až na místě třetím.

Na druhém místě bylo odvětví Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidel (G.), kde tyto činnosti zaujímaly stejné pořadí.

Na třetím místě bylo odvětví Doprava a skladování (H.), kde se nejvíce případů odehrálo naopak při chůzi a to 1 364 (tj. 32,8 % z celkových 3 845 případů evidovaných v tomto odvětví).

V tabulce č. 8.2.1 je uvedeno 80,7 % případů z celku, činnosti jsou řazeny podle počtu případů a procentního podílu a doplněny o sumarizovaná procenta.

Místo

Nejvíce případů se událo v roce 2015 v místě úrazu „výroba, továrna, dílna“ a to 12 475. Na druhém místě byl evidován „výrobní prostor, dílna, schodiště v závodě, slévárna, provozní místnosti, autoopravny, laboratoř“ s 6 897 případy. Z těchto 19 372 případů jich bylo 15 898 (82,1 %) vykázáno ve Zpracovatelském průmyslu (C.).

Na třetím místě to pak byl „prostor užívaný hlavně pro skladování, nakládku a vykládku“, kde bylo zaznamenáno 3 026 případů. Z toho jich připadlo na odvětví:

• Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidel (G.)	906, tj. 29,9 %
• Zpracovatelský průmysl (C.)	862, tj. 28,5 %
• Doprava a skladování (H.)	689, tj. 22,8 %

V tabulce č. 8.2.2 je uvedeno 90,3 % případů z celku, místa úrazu jsou řazena také podle počtu případů i procentního podílu a doplněna o sumarizovaná procenta.

Z výše uvedených 13 805 případů při **nejfrekventovanější činnosti** „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ se jich **7 159** událo v **nejfrekventovanějším místě** úrazu (19 372 případů) a to „výroba, továrna, dílna“ a „výrobní prostor, dílna, schodiště v závodě, slévárna, provozní místnosti, autoopravny, laboratoř“.

9 PŘEHLED UKAZATELŮ

V tabulkách jsou uváděny absolutní ukazatele pracovní úrazovosti vykazované v pololetním výkazu Nem Úr 1-02 a definované v Metodických vysvětlivkách k tomuto výkazu a dále relativní ukazatele, jejichž způsob výpočtu je uveden v Metodických poznámkách k publikacím Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice za běžný rok.

Pokud je to nutné, jsou v tabulkách, grafech a vzorcích z důvodů úspory místa používány zkrácené názvy ukazatelů.

9.1 Absolutní ukazatele

Absolutní ukazatele vyjadřují ekonomický dosah absence plynoucí z pracovních úrazů a je možné z nich vypočítat relativní ukazatele. Obsahové vymezení jednotlivých ukazatelů je uvedeno níže.

Průměrný počet nemocensky pojištěných (pojištěnci)

Ukazatel zahrnuje průměrný počet osob, které jsou nemocensky pojištěny podle § 2 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů a osoby samostatně výdělečně činné pojištěné podle § 145a až 145f zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení v úplném znění.

Do průměrného počtu nemocensky pojištěných nejsou zahrnovány ženy na mateřské dovolené a vojáci základní vojenské služby.

Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz (pracovní úrazy s pracovní neschopností)

Ukazatel zahrnuje pracovní úrazy, za něž jsou považovány ty úrazy, které se staly zaměstnancům při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi podle § 25 nařízení vlády ČR č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony, nebo které zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů, jimiž byla způsobena smrt nebo pracovní neschopnost jak delší než 3 kalendářní dny mimo den, kdy k úrazu došlo (§ 105 odst. 3 zákoníku práce), tak i kratší než 3 kalendářní dny.

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (dny pracovní neschopnosti)

Ukazatel vykazuje souhrnný počet kalendářních dnů, po které byli v daném období (roce) nemocensky pojištěni práce neschopni pro pracovní úraz, zjištěný na základě předložených hlášení o počátku a ukončení pracovní neschopnosti.

Počet smrtelných pracovních úrazů

Ukazatel zahrnuje pracovní úrazy, které způsobily nemocensky pojištěným smrt, a to ihned nebo kdykoliv později ve sledovaném období (roce) nebo případy, kdy ve sledovaném období došlo k úmrtí pojištěnce, které bylo podle lékařského posudku důsledkem pracovního úrazu, který pojištěnec utrpěl v kterémkoliv předcházejícím období. Neomezené období platilo až do konce roku 2001. Počínaje rokem 2002 se pro účely hlášení úrazu za smrtelný pracovní úraz počítá ten případ, u nějž nastala smrt pojištěnce nejpozději do jednoho roku po vzniku pracovního úrazu (nařízení vlády č. 201/2010 Sb.).

9.2 Relativní ukazatele

Relativní ukazatele vznikají srovnáním dvou nebo více absolutních ukazatelů. Slouží k porovnávání úrovně bezpečnosti v různých oblastech (regionech, odvětvových ekonomických činnostech, skupinách zaměstnanců, létech, druzích událostí apod.). Definice a způsoby jejich výpočtu jsou uvedeny níže. Jde o tyto ukazatele:

Četnost případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz na 100 nemocensky pojištěných (četnost případů na 100 pojištěnců)

Ukazatel vyjadřuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz, které připadají v průměru na 100 nemocensky pojištěných. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{četnost případů na 100 pojištěnců} = \text{pracovní úrazy s pracovní neschopností} \times 100 / \text{pojištěnci}$$

Průměrná délka trvání případu pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v kalendářních dnech (průměrná délka trvání případu)

Ukazatel vyjadřuje, kolik kalendářních dnů pracovní neschopnosti v průměru připadá na jeden nově hlášený případ pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{průměrná délka trvání případu} = \text{dny pracovní neschopnosti} / \text{pracovní úrazy s pracovní neschopností}$$

Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (průměrné procento pracovní neschopnosti)

Ukazatel vyjadřuje podíl kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz na celkovém kalendářním fondu pojištěnců ve sledovaném období (roce) vyjádřený v procentech. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{průměrné procento} = \text{dny pracovní neschopnosti} \times 100 / (\text{pojištěnci} \times 365)$$

nebo také:

$$\text{průměrné procento} = \text{četnost případů na 100 pojištěnců} \times \text{průměrná délka trvání případu} / \text{počet kalendářních dnů ve vykazovaném období}$$

Průměrný denní stav práce neschopných pro pracovní úraz (průměrný denní stav práce neschopných)

Představuje počet nemocensky pojištěných, kteří byli ve sledovaném období (roce) průměrně denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{průměrný denní stav práce neschopných} = \text{dny pracovní neschopnosti} / 365$$

Četnost smrtelných pracovních úrazů na 10 000 nemocensky pojištěných (smrtelné úrazy na 10 000 pojištěnců)

Ukazatel vyjadřuje, kolik pojištěnců z 10 000 nemocensky pojištěných ve sledovaném období zemřelo na následky pracovních úrazů. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{smrtelné úrazy na 10 000 pojištěnců} = \text{smrtelné úrazy} \times 10\,000 / \text{pojištěnci}$$

Procento smrtelných pracovních úrazů z nově hlášených případů pracovních úrazů (procento z pracovních úrazů s pracovní neschopností)

Ukazatel stanoví, kolik procent z případů pracovních úrazů vykazovaných ve sledovaném období končilo smrtí postižených v důsledku pracovních úrazů. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{procento z pracovních úrazů} = \text{smrtelné úrazy} \times 100 / \text{pracovní úrazy s pracovní neschopností}$$

Zdroje dat

1. Databáze ze statistického zjišťování „Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR“ a ze „Statistiky dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR“ prováděné Českým statistickým úřadem.
2. Databáze z informačního systému o pracovních úrazech Státního úřadu inspekce práce zpracovaná ze záznamů o úrazech.
3. Databáze z informačního systému Výzkumného ústavu bezpečnosti práce, v. v. i., o smrtelných pracovních úrazech a o pracovních úrazech podle metodiky evropské statistiky o pracovních úrazech (ESAW) za roky 2003–2010.

Tabulka č. 9 Zdroje dat pracovní úrazovosti v roce 2015

zdroj dat	podniky	pojištěnci	PU bez PN	PU s PN do 3 dnů	PU s PN nad 3 dny	smrtelné PU	velikost podniku
SÚIP	13,1 tis.	x	x	x	41,6 tis.	0,1 tis.	všechny
ČBÚ	x	x	x	x	0,5 tis.	0,0 tis.	všechny
ČSÚ	398,5 tis.	4 507 tis.	x	0,7 tis.	45,6 tis.	x.	všechny